

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 144.

נוי רבנא קבלה

בשנת ה'תקל"ב

ביום ח' שבט

בארץ ישראל

בבית המדרש

בירושלים

גנזי חכמת הקבלה

מחברת ראשונה

כוללת :

- מסכת אצילות .
- ספר העיון המיוחס לר' חמאי גאון .
- אגרת ר' אברהם אבולעפיא נגד הרשב"א ז"ל .
- כתר שם טוב לר' אברהם דקלוניא תלמיד הרוקח ז"ל .

אח כל אלה הוציא לאור

אהרן יעללינעק

יושב ודורש פה לפסיא .

לפסיא

שנה עם לבן גר"ח"י לפ"ק .

התאחדות חובבי תורה

התאחדות חובבי תורה

התאחדות חובבי תורה
התאחדות חובבי תורה
התאחדות חובבי תורה
התאחדות חובבי תורה

התאחדות חובבי תורה

התאחדות חובבי תורה

התאחדות חובבי תורה

I.

מסכת אצילות

א. אליהו בן יוסף פתח : כתיב (תלים כ"ה י"ד)
 סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, מהא אוליפנא
 שאין הקב"ה מגלה סודיו כי אם ליראיו, שאפילו אדם
 מישראל למד מקרא משנה תלמוד והגדה וחוספחות
 ואין בו יראה לחנם צלל כמים אדירים וכל מה שטרח לחנם
 טרח, וכל מי שהוא ירא שמים רודף אחר נסתרות
 ומעשה מרכבה שהוא עיקר החכמה והדעת שנ'
 (שם קי"א י') ראשית חכמה יראה ה', תריס נחשח
 וחרכ של כרזל היראה ואין מפחד מכל שנ' (ישעי' לג' י"ד)
 פחדו בציון חטאים הא ירא חטא לא פחד, לפי שהשכינה
 מתקששת לפניו ושומרתו ומגלין לו סודות נעלמות, הוי
 סוד ה' ליראיו, ואומר (איוב כ"ח כ"ח) הן יראת ה' היא
 חכמה וסוד טרע בינה :

ב. יערישיה בן יוסף פתח : כתיב (משלי כ"ה
 ב') כבוד אלקים הסתר דבר מלמד שדברי מעשה
 מרכבה יהיו בהסתר ולפי שזו כבוד אלקים', דבר אחר
 כבוד אלקים אימת אהה עושה לאלקים כבוד בשעה שאהה
 עוסק בנסתרות ואל תקרי דבר אלא דיבור :
 ג. כתיב (איוב ל"ח י"ט) איזה דרך ישכן אור

1) Vergl. jerus. Chagiga II, 5 die Worte: יודע מעשה משכמים לדרוש בכבוד אינו שכשמים מרכבה.

וחושך איזה מקומו וכתיב (דניאל ב' כ"ב) ידע מה
 בחשוכא ונהורא עמיה שרי מלמד שברא הקב"ה
 מקום לאור ומקום לחושך, האור ליהנות בהם הצדיקים
 העושים רצונו והחושך לענוש בהם הרשעים שעוברים רצונו,
 ואעפ"י שנהורא עמיה שרי מלמד שצמצם הקב"ה אורו,
 ידע מה בחשיכא שידע מה לעשות עם החושך שעם החושך
 פורע הקב"ה לעוברי רצונו שנ' בהם חושך ונאמר (תלים
 קל"ט י"ב) כחשכה כאורה, כשם שהחושך להפרע
 מרשעים שבמחשך מעשיהם כך נכרא האור ליתן שכר טוב
 לצדיקים שמעשיהם מאירים העולם, וז"ש שלמה (קהלת ז'
 י"ד) גם את זה לעמת זה עשה אלקים:

ד + פחה תניינא (משלו כ' כ"א) נחלה מבוהלת
 בראשונה ואחריתה לא תבורך מלמד שהקב"ה ברא
 תחלה עולמות ומחריבן אילנות ועוקרן לפי שהיו מבוהלין
 ומקנאין זה לזה, משל לעשר אילנות הנטועות בשדה
 בשורה אחת באורך ואין בין אילן לאילן כמלא נימא כל
 אילן ואילן רוצה שיומלך על כלן ולינק כל לחלוח האדמה
 בין כך יבשו כלן כך העולמות, ואחריתה לא תבורך שנטל
 הקב"ה אורו מהם ונשארו חושך לענוש בהם הרשעים. הוי
 ואחריתה לא תבורך:

ה + כתיב (ישעיה ס"ג ז') כל הנקרא בשמי
 לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו² מלמד שברא
 הקב"ה ארבע עולמות נגד שמו ית' שנאמר בו ארבע
 אותיות, ואלו שמות: אצילה, מלמד שהאציל הקב"ה
 מאורו כביכול ועשה לו כשלמה וכמלבוש, הוי (תלים ק"ד
 ב') עוטה אור כשלמה, ושם שמו ושם כבודו ואין
 כבודו אלא שכינתו שנ' (כמדבר ט"ו י"ט) וירא כבוד ה',
 מאיזה אור נכרא זה העולם מאור בריאת בראשית שהיו

2) Dieser Vers wird schon von Salomo Ibn Gebirol mystisch gedeutet. S. meine „Beiträge zur Geschichte der Kabbala“ II, 27.

מתחלה מבוהלים הוסיף הקב"ה אור על אורן וכרא מהם
 עולמו ונטע בהם אורו, הוי (זכר' י"ד ט') ה' אחד ושמו
 אחד ואומר (ישעי' מ"ב ח') וכבודי לאחר לא אתן:
 בראתיו, עולם הבריאה שם נשמות הצדיקים
 וגנוי ברכה וחיים, ושם כסא הכבוד של הקב"ה ואכתריאל
 ה' צבאות יושב על הכסא, ושם היכלי עונג, היכל הרצון,
 היכל האהבה, היכל הזכות, היכל הנוגה, היכל עצם
 השמים, והחתיהם לבנת הספיר שנ' (שמות כ"ד י') ותחת
 רגליו כמעשה לבנת הספיר³, והוא יסוד העולם שנ' (משלי
 י' כ"ה) וצדיק יסוד עולם, ואל שדי יושב בכלם:
 יצרתיו, עולם היצירה, שם חיות הקודש שראה
 יחזקאל בן בוזי הכהן, ושם משרתיו עושי רצונו של הקב"ה,
 גם שם יש היכלי עונג ורצון, כי זה לעמת זה כי תחתון
 גבוה ירא ה' (כאן חסר) וכמים פנים אל פנים: ושם עשר
 כחות מלאכיו כפי מעלותיהן; ואלו: שרפים שמועיאל
 ממונה עליהם, איכא דאמרי יהואל ממונה עליהן, אופנים
 רפאל ואירפניאל ממונה עליהם, כרוכים כרוביאל ממונה
 עליהם, שנאנים צדקיאל וגבריאל ממונה עליהם,
 הרשישים הרשיש ושלויאל ממונה עליהם, אישיים⁴
 צפניה ממונה עליהם, חשמלים חשמל ממונה עליהם,
 מלאכים עזויאל ממונה עליהם, בני אלהים חפניאל
 ממונה עליהם, אראלים מיכאל ממונה עליהם: אלו הם
 עשרה מלאכיו עושי רצונו שנבראו תחלה והם טמונים על
 אלו מחנות הנוכרים, ומטטרון הנהפך מבשר ודם
 לאש⁵ לוהט טולך עליהם, ושם רוחות בני אדם ואכני

3) Vergl. Sohar I, 41 b—45 a über diese Hechalot.

4) Diese dem arabischen *شكس* entsprechende Bezeichnung für Engel kommt schon bei Alfarabi vor. S. ספר האסיף (Leipzig, 1849), Seite 2.

5) Diese Stelle benutzte Jakob Tam in einem Hymnus. Siehe Jalkut Reubeni im Namen der

מלחמה וחיילות ומרכבות ושרי הרכב שנ' (תלים ס"ח י"ח)
 רכב אלהים רכותים אלפי שנאן ואלהים מאיר עליהם ומושל
 בכלם : אף עשיתיו , עולם העשיה , שם אופנים
 ומקבלי החפלות והבקשות והממונים על רצון האדם , ושם
 נפשות האדם ובעלי האגרופין ושרי החיל וחצים ואבנים
 ואבני בליסטראות , המוני מעלה מנהיגי הספינה עורכי
 המערכות נגד סמא"ל הרשע וחכיריו , וכל יכנסו בפתחי
 התפלה עוכרי דרכים ואל יראו כגאות ה' , ושם השוערים
 המעידים על מעשה האדם , וסנד לפון קושר כתרים מולך
 עליהם ואל אדנ"י מאיר להם ומישל ככלם שנ' (תלים
 ק"ג י"ט) ומלכותו בכל משלה :

ו + זכריה בן יוסף פתח (משלי ג' י"ט) ה' בחכמה
 יסד ארץ כונן שמים בהכונה מלמד שבחכמה
 נתייסד הארץ ואין הארץ אלא שכינה שנ' (ישעי' ו' ג')
 מלא כל הארץ כבודו אבל נחכונן הארץ בחכונה שנ'
 (משלי כ"ד ג') בחכמה יבנה בית ואין בית אלא שכינה
 שנ' (דהי"ב ד') וכבוד ה' מלאה את הבית מלמד שנחכמה
 נבנה בית ונא' (ישעי' מ"ד י"ג) כחפארת אדם לשבת בית ,
 ובחכונה חכונן מלמד שנחכונה נחכננת , א"כ מה הוא דין
 דאמר כונן שמים בחכונה , אלא חפחר בחכמה ובינה
 נכרא הארץ והשמים ואין שמים אלא הקב"ה שנ' (תלים
 קט"ו ט"ז) השמים לה' , איזה נכרא החלה , חנינן רשכ"י
 אומר שמים וארץ לא נכראו אלא כהדין אלפס וכסוי הדרי ,
 ר"א בר"י אומר שניהם שוין שפעמים שמקדים שמים לארץ
 וארץ לשמים מלמד ששניהם שוין⁶ .

ז + כתיב (איוב ט"א ז') אחר כאחד יגשו ורוח לא
 יבא ביניהם , מלמד שכל מקום ששכינתו הולכת הולך הקב"ה
 עמה כדי שלא יבא רוח האומות ח"ו ויכלה את כנסת ישראל ,

Tosafot, 23 c. d. Recanati, Pentateuch-Commen-
 tar, 35b.

6) Vergl. jerus. Chagiga II, 14.

משל למלך ששלח מטרוניתא שלו לילך בדרך רחוקה לפדות
בניה משביה ואז ירא המלך משלחה לבדה פן יפגעו בה
עוכרי דרכים והולך ג"כ היא עמה, הוי אחר באחד יגשו
ואומר (ישעי' ס"ג ט') בכל צרחם לו צר :

ח + כתיב אבחריה (איוב ס"א ט') איש באחיהו
ידבקו ולא יחפרדו וגו' מלמד שהשרים מטטרון וסנדלפון
המה איש באחיו ידבקו² אפילו שיחלכדו בעונות ישראל
לא יחפרקו ולא יחפרדו, עטישותיו של מטטרון חהל אור
(איוב שם) ועיניו כעפעפי שחר, מפיו לפידים יהלכו וגו',
נפשו גחלים חלהט וגו' מלמד שנהפך מדם ובשר לאש
וגחלים בוערות³, בצוארו ילין עוז כל המקראות הללו על
מטטרון נאמרו, (שם) לא יבריחנו כן קשת זה סמאל
שמקטרג וזורק חצים לישראל, וישחק לרעש כידון זה לילית
הרשעה. אחריו יאיר נתיב מלמד שסמאל ושבעים
שריו אין נהנין מאור של מעלה אלא מאחוריו של מטטרון,
אין על עפר משלו וגו' את כל גבוה יראה, שמקבל חווק
ואומץ מאכתריאל שהוא גבוה ממנו, הוא מלך על כל
בני שחק, הם סמאל וגו' שריו שהם שחיצים ויהירים :

ט + ירוחם בן יוסף פתח (משלי ג' י"ג) אשרי
אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה בא וראה שבכל
מקום שמזכיר החכמה הוא מעמיד אצלה הבינה והתבונה,
ללמדך שחכמה ובינה שניהן שוין ואין נפרדין זו מזו לעולם:
י + כתיב (שם) בדעתו תהומות נבקעו ושחקים ירעפו
טל, בדעתו של הקב"ה תהומות של חמשים שערי בינה
נבקעו והיינו דכתיב (איוב ל"ח כ"ט) מכטן מי יצא הקרח
הגורא, ושחקים ירעפו טל, היכן השחקים מעריפים

7) Diese Stelle bestätigt die Ableitung des Namens סנדלפון von *συνάδελφος* „Mit-Bruder“, die Dr. M. Poppelauer im Lbl. d. Orient 1851, 618 aufstellte.

8) Siehe oben Anmerk. 5 und „Alfabet des R. Akiba“, 10 d ed. Krakau.

הטל למי שהוא צדיק והוא יסוד עולם, כי אי אפשר לעולם בלא טל ואין הטל נעצר והיינו דקאמר הקב"ה לישראל אל תירא, (שה"ש ה' ב') שראשי נמלא טל, ואומר (הושע י"ד ו') אהיה כטל לישראל:

יא. (משלי ט"ו ט"ו) טוב מעט ביראת ה' מאוצר רב ומהומה בו, טוב מעט תורה ויהיה בו יראת ה' כי מי שיש בו יראה הולך במישורים שנ' (שם י"ד ב') הולך בישרו ירא ה', ואז מגלץ לו העלומות חכמה שנ' (שם ג' ל"ב) ואת ישרים סודו, והיינו דתנינן אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים, מאוצר רב ומהומה בו, מי שהוא מלא מאוצר החורה ומהומה בו שאין בו יראה שאז כל הימים הכל הומים בו, אוי לזה שקרא ואוי לזה ששנה אוי לזה ששמש ח"ח, הכלל הזה יהיה מסור בידך מי שאין בו יראה אין בו חכמה ותנינן אם אין יראה אין חכמה, ווי להון מן הדין קרא (איוב כ"ח כ"ח) יראת ה' היא חכמה, הוי טוב מעט ביראת ה':

יב. כתיב (ש"ב כ"ג ו') ובליעל בקוץ מונד כלהם וגו' ובאש שרוף ישרפו בשבת זה המקרא נאמר על סמא"ל וחכירוי. ואיכותי נשרפים ונופלים ונשמדים, ישרפו בשבת אל תקרי בְשֶׁבֶת אלא בשבת כראשית, איכא דאמרי בערב שבת וחיליהון מן הדין קרא (תלים צ"ב ח') ויציצו כל פועלי אוזן וגו', והיינו דמצלינן פסוק אחד (שם ס"ט י"ד) ואני תפלתי לך ה' עת רצון, כי אז עת רצון והמקטרגים נגנוים ונכטלין במקומן, הוי עת רצון:

יג. גדולה היראה שצוה משה רעה"ש עליה שנ' (דברים י' י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה וגו' וכל הרוצה לכנוס בחררי החכמה ואין בו יראה אובד כל מה שיוגע שנ' (משלי ט' י') תחלת חכמה יראת ה' ודעת קדושים בינה:

יד. כתיב (ד"ה א' כ"ט י"א) לך ה' הנדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד וגו', תנינן בספר יצירה לאברהם אבינו ע"ה עשר ספירות בלימה,

מאי בלימה כמה דאחאמר (איוב כ"ו ז') חולה ארץ על בלימה, שאין שום דמיון ודמות, הוי בלימה, אלא הם מעשה אצבעותיו של הקב"ה והם כלי אומנות של הקב"ה, משל לאומן שיש לו מצרף לכסף וכור לזהב אע"פ שהמצרף והכור מטיט נעשו שמוותיהן משונות כך הם המדות של הקב"ה ושבתו, ולמה נקרא שמן ספירות כמה דאחאמר (שמות כ"ח י"ח) ספיר ויהלום ואומר (איוב ל"ח ל"ז) מי יספר שחקים בחכמה, וע"י כלי אומנתו הקב"ה משפיל גאים ומגביה שפלים מוריש ומעשיר זה ישפיל וזה ירים, ואם הצדיק עושה צדקות ומישרים בעולם ועוסק בתורה שנקראת מעונו אז השכינה אומרת (ישעיה כ"ו ה') או יחזיק במעונו שלום יעשה לי, ואם הרשעים והחוטאים מתרבים בארץ העולם מתמוטט והשכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי ואין החיים והשלום מתרבים בעולם, הוי (משלי י' ט"ו) פעולת צדיק לחיים ותבואת רשע לחטאת, ואלו הן:

הראשון נקרא כתר שמתחלק לתר"ך נתיבות ותרבות אורה, ועליו הכתוב אומר (דניאל ז' ט') ועתיק יומין יחייב וגו', ושם שלשה עשרה שיערי החכמה והחמלה שהזכיר משה רבינו בתורה ועליו אמרו (חגיגה פ"ב) כמופלא ממך אל הדרוש ואין לך עסק בנסתרות:

הב' רוח אלהים חיים, חכמה, ומתחלק לל"ב נתיבות אורה, ושם תעלומות החכמה והנסתרות ומצפוני החכמה, הוי (משלי ג' י"ט) ה' בחכמה יסד ארץ:

הג' כי אם לבינה תקרא (שם ב' ג') שם הענוני עוה"ב ומנוחות הנשמות ומתחלק לנ' שערים, והחכמה והבינה והדעת אינן נפרדים מעולם, ועליהם נאמר (איוב ל"ח כ"ח) היש למטר אב ומי הוליד אגלי טל, הוי (משלי ב' ו') כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

הד' חסד לאברהם (מיכה ז' כ') שם מדה אברהם אבינו ע"ה, מים של הנחה וששון, נקרא ימינו של הקב"ה, הוי (ישעיה ס"ב ח') נשבע ה' בימינו:

הה' פחד יצחק אביו של יעקב, שם מדה יצחק

אבינו שנעקר חחת יד אברהם , ושם אש לוחט , הוי
 (דברים ד' כ"ד) כי ה' אלהיך אש אכלת הוא , ונקרא
 שמאלו של הקב"ה , הוי (ישעיה ס"ב ח') ובורע עוון:
 ה'ן הפארת (משלי י"ו ל"א) , עבור על פשע ,
 שם מרת יעקב אע"ה , וחורת משה רבינו משם נחנה ,
 ונקרא לכ השמים , ועליו נאמר (ישעיה' מ"ד י"ג) כהפארת
 אדם לשבת בית :

ה'ן נצח ישראל לא ישקר (ש"א ט"ו כ"ט) , שם מרת
 משה רבינו ע"ה , ובזכותו היה יורד המן משחקים , הטוחנין
 מן לצדיקים :

הח' הוד והדר של הקב"ה שם מרת אהרן ע"ה ,
 ובזכותו היו ו' עננים מקיפים לישראל במדבר , ועליהם נאמר
 (שה"ש ה' ט"ו) שוקיו עמודי שש :

הט' צדיק יסוד עולם , שם מרת יוסף הצדיק ע"ה ,
 ושם כל השפעת החסדים והרחמים והגבורה של הקב"ה ,
 והוא זן ומפרנס לכנסת ישראל , ועליו נאמר (שופטים ו'
 כ"ד) ויקרא לו ה' שלום , ונאמר (בראשית כ"ח י"ב) וראשו
 מגיע השמיטה :

הי' מלכות כל עולמים שכלן נוחנין שפע וברכה לה
 ע"י מרת שלום הנוחן שלום בין כנסת ישראל להקב"ה , ושם
 נכנס קולות התפלות והבקשות , ושם שכר ועונש הצדיקים
 ומשפט , הוי (תהלים פ"ט ט"ו) צדק ומשפט מכון כסאך ,
 ושם מרת דוד המלך ע"ה , ועליו נאמר (שם כ"ז ג') בואח
 אני בוטח , (שם קי"ח כ"ג) מאח ה' היתה זאת :

II.

ספר העיון להרב הגאון הגדול רבי המאי ראש המדברים וצל

יחברך שם הנאזר¹ בגבורה אשר הוא אחד מתאחד
בכחותיו² כלהב האש³ בגווניו כאור העין היוצא משחרות
שבעין⁴ ונאצלים אלה מאלה כרית מריח ונר מנר כח המאציל
בנאצל ואין המאציל חסר⁵, כך הקב"ה קודם שברא שום
דבר היה יחיד קדמון מכלי חקר וכלי נענוע וכלי גבול וחכור
ופרוד ושנוי והיה נסתר נכח קיים, ובשעה שהיה קדמות
קודם לכל הקדמונים היוצאים באצילות המחמצע והיה נעלם
אפשר לעמוד בעצמו לא היה כחו ניכר, וכשעלה בדעתו
להמציא כל פעלו נראה כבודו ונגלה כבודו וזיוו, ופירש⁶
ידיעתו הוא בה' ענינים היקון מאמר צירוף סכלל וחשבון,
ידיעת הענינים הוא מיוחד בענפי שורש החנועה המתגבר

1) הנאדר Schem-Tob in Emunot, 31a liest

2) בכל כחותיו Schem-Tob

3) המתאחד בגווניו וכחותיו הנאצלים Schem-Tob
'מאחדותו כאור וכו'

4) Nachgebildet einer Stelle in Salomo Ibn
Gebirol's „Königskrone“. Siehe meine „Bei-
träge“ II, 29.

5) Diese Stelle ist dem ספירות פי' י' des R.
Asriel entlehnt.

6) Von hier bis המסותרת befindet sich auch in
dem pseudepigraphischen מעין החכמה, Anfang. Vrgl.
auch die הקנה בן נחוניא ר' הפלת ר' נחוניא בן הקנה
Sammlung חמדת ימים für den Sühnetag. S. 69 ff.

בשורש י"ג מיני המורה, כיצד הוא התיקון להוציא דבר
 במאמר ומאמר בדבר ומכלל בחשבון וחשבון במכלל להעמיד
 כל הדברים כמעין השלהבת והשלהבת כמעין עד אין חקר
 ומספר לאורה המתעלמת בתוספות החושך המסותרת, וידעתו
 ועיקרו הוא זה החושך, ופירוש מבואר בכאן שפירש אותו
 ר' ישמעאל בן אלישע כה"ג בלישכת הגוים, דתנן אמר ריש
 אותו היום היינו מצוים אני ועקיבא לפני ר' נחוניא בן הקנה
 והיה שם ר' חנינא בן חרדיון ושאלתי לר' נחוניא רבי הרמני
 כתר מלכו של עולם כדי שיתבאר ידיעתו בלכי, אמר לו
 תא ונעסק בעזקתא רכתא דחתימין בה שמיא ואראריתא²
 שמיא ובעזקתא דארעא דהיא אהו"י ואראה לך היכל,
 נכנסתי לפני ולפנים בהיכל קודש החיצון והוצאתי שם ספרי
 של ר' נחוניא בן הקנה הנק' ספר היכלות וכתוב: אדיר
 בחדרי גדולה היושב על גלגלי מרכבתו בחתימת אהי"ה אשר
 אהי"ה ובעזקתא רכתא דחתימין בה שמיא הנק' אראריתא
 סימנא אחד ראש אחרותו ראש יחוד המורות אחד, ובעזקתא
 דארעא אהו"י וסימניה אחד היה ויהיה, והמתמצע בין
 שניהם הוי מאורות להפחות שבכלם כדי לגלגל חמה,
 ומתלכשים כלם על כח החסד ומגינים על הכינה כדי שלא
 יראו הרוחניות דמות פני יקרו המצחצח בינתים, ושלא יסתכל
 מושב האחרות כמות שהוא בקדושה עצמו מבלי כח אחר
 שקדמו:

אתה הוא באמת אחד יחיד ומיוחד, אתה הוא ה' לברך
 ואין אחד עמך, אתה הוא האור אשר אין לבל בריה להגיד
 חלומי, וכשנגלה אחדות העצומך כזה הכח הנקרא
 חסד והתחילו המאורות בו להתגבר בכח קדושתך הנקרא
 חשמל בכח מאורותיו ובכח החסד הוה תעשה עמי חסד
 ואתעלה על העין שלא חשלוט בי לרעה וטהרני ונקני ותקבל
 חפלתי והבינני מה שאני צריך לעשות כדי שאעשה הכל
 בדעת, כריך אתה ה' חונן הרעם:

7) Siehe das „Gebet R. Nechunja's“ a. a. O.

אתה הוא הנמצא מראש קודם לכל הנמצאים יסוד
 היסודות ועמוד החכמות שאצלת כח גבורה ממדת החסד
 ונקרא מדת הפחד ונעשה כערפל אשר מוהיר ובוהרו חותל
 כל מאור החסד וע"ז נאמר וערפל חתולתו, וזהרי חשמל
 ונקרא ערפלי טוהר, בזכות זה הכח שנגלת למשה עברך
 שהוא עומד נגד שמאל לקדושתך הקבל בקשתי זו ותעלה
 לפניך הגם כי חטאתי (וגומר כל הידוי), ועתה קבל תשובתי
 שאהיה מהעובדים לפניך ברצון, בא"י הריצה בתשובה:

אתה הוא הכורא כל הברואים צריכים שפע אמונתך
 ואצלת כח הפארת ממדת גבורה להיות גוף מאסף לכל
 הספירות, עמוד נאמן. תכלית המושל עץ החיים עמוד
 החיך בגן, והוא שפע לכרכות, ובוה הכח מהכרכים כל
 זרע האמונים, בזכותם הכרכני זורעי זורע זרעי, כי אתה
 הוא המכרך והמחברך לכל בריה שעות ועתים וזמנים ושנים,
 בא"י מכרך השנים:

אתה הוא מצמיח ישועות ובורא רפואות ואצלת כח
 נצח מתפארת להיות מעמד ומתנצח למלאכת בית ה' אלפי
 הקדוש, וגם אצלת מיד כח ההוד להיות כשני כסלים בגוף,
 ובם הפליא לעשות דוד משיחך כל מה שעשה בת הלים
 ברוח הקדש, בזכות אלו הב' כוחות המושילני על הכרכה
 שבה חברך הצדיקים ועולם החיים ועולם הנשמות ועולם היצירה
 והצמיח לנו ישועה, בא"י מצמיח ישועה:

אתה הוא אב הרחמן ואצלת כח היסוד ונקרא צדיק
 לעמוד לשרת לב' המדות אשר נאצל מהם ולהיות בתוכם
 כמו לב בגוף האדם ובו עלה יוסף לגדולה החן עד גדולה
 המלכות, בה העלני משפלותי ותשמע תפילתי, בא"י שומע
 תפלה:

אתה הוא המתאחד בכח הממשלה והממלכה בכח
 המלכות אשר אצלת מיסוד ועומדת בשוקי אדם ורגלי
 אדם, ועליו נאמר וממראה מתניו ולמטה דומין זה לזה
 וממראה מתניו ולמעלה אין דומין זה לזה, כלומר הרשימה
 מה' ספירות העליונות אין השוואתם כהשוואת מדות ה'

החתונות , וכלם כאחד נקר' גוף השכינה , וזו כי שמך
 כך וכך שמך , אני משתחוה להררת אחרוךך , בזכות זה
 הכח ברכני ברכה שלימה וקיים בי ובורעי אלו הפסוקים :
 יברכך ה' וישמרך , יאר ה' פניו אליך ויחנך , ישא ה' פניו
 אליך , וישם לך שלום , בזכות אלו המלאכים המשמשים
 לספי' בנעימך : ראויא"ל , יופיא"ל , בוא"ל , מיכא"ל , גבריא"ל ,
 ענא"ל , רפא"ל , נוריא"ל , אוריא"ל , שמשיא"ל , תחחמני
 בחוהם שלום , כא"י המברך אח עמך ישראל בשלום א"ם :

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

III.

וזאת ליהודה , אגרת ששלח ר' אברהם אבולעפיא לר' יהודה המכונה שלמון

אהבת צדק ותשנא רשע , ע"כ משחק אלקי' שמן
ששון מחבריך , צדיק לעולם כל ימוט ורשעים לא ישכנו
ארץ , צדיק ורע לו רשע וטוב לו , רשע ורע לו צדיק וטוב
לו , עיני נגרה ולא חדמה מאין הפוגות עד ישקיף וירא
ה' משמים , עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי , צור
צדוני כצפור אויבי חנם , צמתו בכור חיי ויד"ו אב"ן כ"י¹ ,
צפו מים על ראשי , אמרת נגורתי , קראתי שמך מכור
תחתיות , קולי שמעת , אל העלם אונך לרוחתי לשועתי ,
קרכת ביום אקראך אמרת אל תירא , רבת ה' ריבי נפשי
גאלת חיי , ראית ה' עיחותי , שפטה משפטי , ראית כל
נקמתם כל מחשבותם לי .

כל הנביאים כולם , וכל הקדמונים מחכמי אומות העולם ,
בקשו לדעת מעלת הסולם , מקטנם ועד גדולם , ויחננו
קולם , כפי כוחם וחילם , לדבר ולחבר לכבוד בעל גמולם ,
ולא עברו לגכולם , ומהם ראו מרחוק ומהם מקרוב ומהם
שהסולם , מעין לבם נעלם , ומהם באו אל היכל אולם ,
ווחלם מהמון העם מעליהם סר צלם , ולעבוד את הנכבדים
נכראו ונערכו , לא ידעו ולא יכינו כחשכה יתהלכו , אף על
הקדמונים נסמכו , ואהרי דעתם נמשכו , ואם כן יאשים

---

1) Eine Anspielung auf den Namen seines Gegners שלמה אב"ן אדרת .

שטם חנם לאיש מן האנשים, אשר דעתו כדעת הנשים, ושוכני הקצות כקצת התוגרמים והכושים, אשר דיעותיהם נמשכות אחרי האישים המתהלפים, מעידים על סוד הצירופים הנבדלים והמשתהפים, והם במדרגת הסולם הנזכר אשר לחכמים ניכר למעלה ממדרגת הקופים, ולמטה ממדרגת בני אדם אשר בעד החלון משקיפים, ואם הם הנחשים השרפים, עם אנשי החסד נאספים, וחכמי הכדורים, הם מורים, הדרכים הישרים, לגמלים ולחמרים, ואיה יתגלה ענין הטבור, אשר הוא יסוד לכל הצבור, להבריל לכם הדיבור, בין עם הארץ ובין הכור, ויוכן למשכיל סוד אמתת העבור, שבין הפרידה והחבור, ושיגו השלמים אם הנפשות הנפרדות רכות או אחה, ואם הנפרדת הנצל או חרד לנאר שחה, או אם תשאר באחה, הבריות, לדורי הדורות, או תשוב לחיות לפני התחיה הכללית, או התגלגל פעמים שלש כדמיה לילית, ואמנם כעלי הקבלה, היודעים סוד היבום² מענין יהודה וחמר כלחו עם ער ואונן ושילה, ומענין אלימלך ונעמי ומחלון וכלוון ובעוז ורות וסוד יולד בן לנעמי והדומה לו, כענין ויתעבר במשה בסוד הבל הם היודעים סוד הסולם, יותר מכולם, וכולם עם דעתם סהרו השמות והחותמת עם הספירות, וידוע כי המורגשות והמושכלות הן ידועות ומהן מביאין החכמים הקדמות, להוליד המופת בצורות קיומם לאמת כל ראייה והיקש, והמושכל כולל בהחלת הוויית עשר ספירות החשבון מפני שהם ראשית כל המושכלות הנולדות מהמחשבה השכלית, והמורגש כולל בהחלת הווייתו חמשה מיני השגה חושית, ויהי' אחד המורגש והמושכל שני ענינים שהם ראוי' להאמין לפי מינם והם המקובל והמפורסם, אבל מפני חלשתם אין בהם

2) Vgl. über diese wichtige kabbalistische Lehre Bahir, 11a u. 12a ed. Amsterdam; Mose ben Nachman zu Genesis 38, 8; Meir Ibn G'ubbai Abodat ha-Kodesch, 2. Abschn. Cap. 32, wo Vieles darüber gesammelt ist.

כח להיות הקדמות ההיקש, ולפיכך לא תוליד מהם הקדמה מופתית, ואמנם הם בעצמם אינם צריכין לאמנם בראייה, והמפורסם ידוע לכל לפי החלפות אנשי הפרסום וע"כ לא אאריך בשלשת הנזכרים והם המורגש והמושכל והמפורסם, אבל אזכר מעט במקובל לבר זה מפני שהמקובל נחלק לחלקים רבים, ומפני שעיקר אמונתינו נרש בקבלה ובשמועה אזכרם ואדבר במ אחרי דברי כמהות כל קבלה בכלל, ואומר כי שם דבר הנקרא קבלה בכלל דומה לשם דבר הנקרא שמועה ולשם דבר הנקרא הכנה ר"ל כי כמו שהשמועה וההכנה צריכה אל נושאים כן הקבלה צריכה אל נושא אחד או רבים, וכמו שהנושאים השמועה וההכנה הם גופים כן נושאי הקבלה הם גופים, וכמו שהגופים מתחלפים בעניניהם מצד מהותם ומצד מקריהם כן המקבלים קבלות מתחלפות במהותם ובמקריהם, אמנם אין לי צורך להאריך פה בענין הדברים המקבלים כל קבול כי אם בקבול אנשי תורה שקבלוה המקובלים מאומותינו בלבר שמצד אותו הקבול נקראים בעלי הקבלה, ואמר כי הקבלה הזאת הנעלמת מהמון הרבנים המתעסקים בחכמת התלמוד נחלקת חחלה לשני חלקים בכלל, והם חלקי דעות השם על דרך עשר ספרות הנקראות נטיעות אשר המפריד ביניהם מקצץ בנטיעות והם המגלים סוד הייחוד וחלק ידיעות השם על דרך כ"כ אותיות אשר מהם ומנקודותיהם ומטעמיהם הורכבו השמות והחוחמת והם המדברים עם הנביאים בחלומות ובאורים ותומים וברוח הקודש ובנבואות, ושני החלקים האלה אינם מורגשים ולא מושכלים ראשונים ולא מפורסמים וע"כ הם נעלמים מרוב החכמים, ואמנם ידיעות השם מצד פעולותיו אינה מענין הקבלה והיא צריכה אל חכמת המחקר אשר אין דבריו פה לפי דרכיהם של החכמים ההם הנקראים פלוסופים חכמי המחקר, והקבלה הזאת כולה נכללת בספר יצירה, ואני קבלתי פירושו משנים עשר מפרשים לפי ספריהם, והם וקצתם מורים בקצתם הקבלה וקצתם בכולה, והשלם שבהם אשר הורה כולם ידוע, והקרוב לו

המורה במקצתה , והחסר שבם פירשו לפי דעת החוקרים ,
 וידוע שכל הנמשך אחר דעת החוקרים ירצה להפק כוונתו
 זאת ויקרא את השלם אצלו חסר מכולם ואת החסר שלם
 מכולם ויהיה האמצע בינוני לשני הדעות , והמקובל ירצה
 לאמת ולקיים דעתו כמו שזכרתי , ואין ספק כי החלק הראשון
 קודם בטציאת זמן הלימוד בקבלה לחלק השני והשני קודם
 במעלה מן הראשון , כי הוא תכלית בכריאת אישים מן
 האדם , והמגיע אל זה הוא אשר יצא שכלו לפועל לבדו והוא
 אשר נגלה עליו ארון הכל ונלה לו סודו , אבל הראשונים
 כולם מן המקובלים הנזכרים נקראים נביאים לעצמם וישתתפו
 עמם יודעי השם מצד פעולתם קצת שיתוף בזה השם ,
 והנקראים נביאים מזה הצד הם המדברים בלבם במחשבותיהם
 הרבות המטהלפות ונושאים ונותנים בינם לבין עצמם כלכד
 ואור השם מאיר להם על קצת מחשבותיהם בקצת ענות
 המחשבה אור קטן והם מכירים בעצמם שזה האור הוא
 מוולתם אך אין דבור בא להם שיכירוה הוא שהוא דבור כי
 אם אור , אבל השנים הם כולם נביאים שמתחילין ליאור
 באור ההיים ומשם מתעלים מאור לאור מחוץ משא ומתן של
 מחשבותיהם המורככות והמתוקות מן השיתוף והמתקרבות מחוץ
 רבוי הזכות אל הייחוס עד שוב דבורם הפנימי דבוק אל
 דבור שהוא מעין כל הדבור ומתעלים עוד מדבור אל דבור
 עד שהדבור האנושי הפנימי כח בעצמו ומכין עצמו לקבל
 דבור אלו' בין מצד ציורו של הדבור בין מצד הדבור בעצמו
 ואלה הם הנביאים באמת כמשפט ובצדקה , א"כ קבלת
 עשר ספירות וענינו קודמת לקבלת עוד ידיעות השמות ולא
 יתהפך זה , אלא אם יאמר אומר כי הספירות בעלי שמות
 שבהם נבדלות זו מזו , כי זה אינה כוונת בעלי השמות ואדוני
 החכמות , וזה כי בעלי הספירות יקרא להם שמות ויאמר
 כי הספירה הראשונה שמה מחשבה ויוסיף לה שם לבאר
 ענינה ויקראוה כתר עליון מצד היות הכתר דבר מונח בראשי
 המלכים שהראש דומה בכלל הגוף למגדל הגבוה בכל
 העיר אשר בחיבו היכל המלך והוא מקום שכינתו והכתר אינו

ממין הראש אבל היא מקף כולה טלמעלה ועצם הראש מתעלם כחוכו ככה מחשבה מורה מעלת העצם האלהי והכנתו והעצם מסתתר בחוכה על דרך משל שאין שם חוך ולא חוץ ולא פנים, ויוסיף לה שם ביאור ויקראנה עוד אויר קדמון וענינו מבואר יותר מענין כתר, ככה יעשה לכל ספירה וספירה מעשר ספירות בלימה, ובעל השמות כוונתו כוונה אחרת מעולה מואת מאד מאד ואינה, ועמקת דרך זו של שמות היא עמקה שאין בכל עמקי מחשבות האדם עמוקה ומעולה ממנה והיא לכדה משהתפתח המחשבה האנושית עם האלוהית לפי יכולת האנושית ולפי מה שהאדם מוטבע עליו, וידוע שמחשבת האדם היא סבת חכמתו וחכמתו ופחדו סבת הפארתו והפארתו סבת נצחונו ונצחונו סבת הודו והודו סבת עצמו ועצמו סבת מלכותו הנקרא בלחו ב"שכ"מל", ומאוד עמקו מחשבות השם אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות חבניתו, ואם באת לפרש אלו הענינים המפורים בין ספרי וחבורי מהם מפורשים מהם הרמוזים³⁾ הייתי צריך להאריך ולסדר ולהעריך סדר קבוע מועתק מהם, כי לא קדמני אדם מקובל לחבר בקבלה ספרים מבוארים יותר ממני לפי מיני שני חלקיה הנזכרים בספירות ובשמות, וכל ראיותי ומופתיה הם בנוים על סתרי תורה שככתב ותורה שב"ע"פ, ואולם כוונתי בזאת האגרת השלוחה דרך מנחה לכבוד החכם הנכבד החבר הנאמן ר"י הודה המכונה שלמון היא להודיע לו ולכל רואיה שאני כבר קבלתי חלק הידיעה הראשונה הספירות הנזכרות לפני קבל החלק השני כי לא ימצא השני אלא אחר המצא הראשון עם היות בין שניהם שחוף גדול כשתוף נפ"ש החיה עם המדברת, ושחוף

3) Abulafia hat nämlich viele Schriften unter dem Namen ריאל geschrieben, wie dies von Landauer im Lbl. des „Orient“ 1845 gezeigt wurde.

ידיעת השני פעולה בריוחיו על דרך המחקר עם אלו החלקים שהם שני חלקי הקבלה הוא כשחוף הנפש הצומחת לחיה ומדברת, ושלשם על דרך משל בשותפם כדמות כהן ולוי וישראל, ואם יחשוב בעל הספירות לדעת בתורה שנכתב או בתורה שבע"פ לפי נסתריהן יותר ממני יודע לו אחר זה שהוא חוּעָה ומחַעָה, ואמנם כתבתי ג"כ זאת האגרת השנית להודיע לכם אחי כי מה שחשב הרב ר" שלמה ב"ר אב"רהם ז"ל בן אדרת על עניני או מה ששמע היה הכל הבל ורעות רוח, והראייה על זה שאני ש"ל כבר סדרתי למודי ולמדתי המקרא ודקדוקי הפעולה די ספקי עד שחברתי בדקדוק עוד ספרים מספיקים ללימודיהם עד שיקראו בעלי דקדוק בדורינו זה כל יודעם כפי הצורך, ולמדתי חל למוד גמר (א) ופסק משני מורים עד שהספיק לי ממני לדעת קצת המצות, ולמדתי דרשות ואגרות וברייתות למוד בינוני, ולמדתי הגיון וחכמת הטבע וקצת הלמודים בלי עטקה, ולמדתי חכמת האלוהות על דרך המחקר, ולמדתי מקצת חכמת הרפואות מפני ידיעת עניני הגופים והתחלפותם בעבור שיש לה מכוא גדול בחכמת הטבע וכן חולין, ולמדתי המורה הנקרא מורה הנבוכים מורה באמת בעומקה מופלאה עם סתריה ועמו המלמד) וספר האמונות ל"ר סעדיה וספר חובת הלבבות לרבינו בחיי, וכל אלה עם ספרי אברהם בן עזרא בחכמתו הניעוני והביאוני לבקש סוד הספירות והשמות ודרכי החותמת (החכמות?), וכל הנזכר לפני דעתי לא הביאני אל תפארת הנבואה אבל הביאני אל התהללות החכמה וכבר נאמר אל יתהלל חכם בחכמתו, אבל בהגיעי אל השמות ובהחירי קשרי החותמת נגלה אלי אדון הכל וגלה לי את סודו והודיעני עד קץ הגלות וזמן התחלת הנאולה על גואל הדם, ואז הכריחני להתבאר

4) Ein religionsphilosophisches Werk z. Pentateuch, das auch vom Verf. des משרח משה, S. 21 citirt wird. S. Asulai, Schem II 'ט', 27.

כנבואה והביאני לדבר ולחבר כחכמות גם בתושבחות מופלאות
 מחודשות ושירות נעימות⁵⁾. ואחרי הודיעי אוהך אהובי
 חבירי הנכבד אתה ר"י יהודה את כל זאת אשוב להודיעך
 שאני שמעתי מפי אנשים נכבדים נאמנים עליך שמיום הפרדי
 ממך החעסק (ה) כחכמות וקבעת עתים לתורה אבל לא
 ידעו לומר אם שום קבלה משני מיני הקבלה אשר זכרתי
 קבלת או לא קבלת דבר מהם, ע"כ לא יכולתי לדבר
 עמך בה אפילו ברמז קטן עצמיי כי אם במקרה, ועתה
 הכריחני לדבר עמך בזה המעט הכתב ששלח הרב לבני
 פלירמו ל"ר אחי טוב שהיה מלא נאצות ולא היה שום דבר
 חכמה כי אם חרופים וגרופים כמנהג הנערים הקטנים שאינם
 בעלי דעה עד שרבים מרואיו הכחישו חתימת ידו וקראוה
 מזויף ואמנם אני שהכרתי מדבריו ענינים יודעים לענות לו
 על דבריו להודיע לך והרומים לך שהדברים שחשב או ששמע
 היו להפך, ולפיכך אודיעך שבעלי הקבלה הספירות
 חשבו לייחד השם ולברוח מאמונת השלוש
 ועשרה⁶⁾ וכמו שהגוים אומרים הוא שלשה
 והשלשה אחד כן מקצת בעלי הקבלה מאמינים
 ואומרים כי האלוהות עשר ספירות והעשרה
 הם אחד, והנה הם רבוהו הכלית הריכוי והרכיבוהו חכלית
 המרכבה ואין ריכוי אחר העשרה, ואלה יודעים שלא עלה
 למעלה מעשרה ולא ירד השכינה למטה מעשרה ולא הבדילו
 בין הצבור שהם השעה ובין שליח הצבור שהוא עשירי⁷⁾,

5) Abulafia lässt seinen Schriften (z. B. dem Commentar zum More) Gedichte vorangehen.

6) Vergl. RGA des ריב"ש Nr. 157: וכבר שמעתי אחד מן המספלים מספר בגנות המקובלים והיה אומר הנוצרים מאמיני השלוש והמקובלים מאמיני העשירות.

7) Abulafia meint, das die erste Sefira mit dem אין סוף identisch ist, worüber später unter den Kabbalisten ein Streit entstand. Siehe Pardes, 3. Abschnitt הוא הכתר . אם הא"ס

והיודעים לחלק הספירות ולכוללן יודעים שהספירות הם חשע
 נטיעות רמו לתשע מראות שראה יחזקאל הנכללות בפסוק
 אחד והעשירי שורש האילן אם האחד פרי האילן או האחד
 שורש האילן והעשירי יהיה קודש לה" והוא הפרי, אבל
 הסכה הראשונה שבראה אין סוף לפי דרכנו אינה ספירה
 אבל סיפר הכפירות והוא אשר נטע האילן משרשו ועד
 פרוו, והגן עד לו כי הוא מקום הנטיעות כולו הנטועי'
 בערן ונהר יוצא מערן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה
 לארבעה ראשים, שתי אונים שומעות הקבלות ושתי עינים
 רואות פני המלך ודע מה מלמעלה ממך עין רואה ואון
 שומעת וכתוב עין רואה ואון שומעת ה" עשה גם שניהם,
 ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ארבעה ראשים עדים
 נאמנים ארבע פרשיות בתפילין שהם שמע והיה קדש והיה
 בארבעה כתבים שהם קשורים במקום שמוח של חינוק רופס,
 מוחו של חינוק סופר עשר הספירות שהם נכללין בארבע
 לפי צורות האצילות בדרך זו א"ב ג"ד אשר האצילות נאצלות
 משם כו (כאלו נכתבו יוד אלפי' זה אחר זה), וזוה חדע
 כי המורכב אחרון שהיא האדם הכולל כל הספירות אשר
 שכלו הוא השכל הפועל כשחתיר קשריו תמצא עמו הייחוד
 המיוחד ואפילו האצילות הראשונה שהיא המחשבה המיוחדת
 על סוד החותם וביד כל אדם יחתום, וצורות תפילין של
 יד לעד ברורה אשר כיר כהה כנגד הלכ שהוא מקור חיים
 כולם ושם ארבע פרשיות כבית אחד וזה סוד כולל מלח
 אחד על דרך זו א" ח"ד, כי הכתבים הם כולם ה" שנחלקים
 בסוד הציצית אל ה" קשרים ואל ח" חוטין והתפילין נחלקין
 כך אל א" ד" בית אחר סימנו א" ארבע כתבים סימנם ד",
 ועוד הפרשיות כולם הם ח" והם חוך הכתבים על כן באה
 אות ח" בתוך א" ד", והנה סוד אחר נגלה מסוד הרכבת
 הפרשיות עם הכתבים, וידוע כי הכחות הפנימיות והרוחות
 הנעלמות האנושיות הם חוך הגופים נחלקים ובעצם אמיחת
 כל כח וכח וכל רוח ורוח כשיותרו מקשריהם ירצו אל מקורם
 הראשון שהוא אחד כלתי שום שניות וכולל ריבוי עד א"ס

וההחרה מוגעת עד למעלה שמוכיר שם את השם
 מתעלה ויושב בראש הכתר העליון והמחשבה שואבת משם
 ברכה משולשת שהוא מלוי החסרון כמו שנאמר ואטלא אותו
 רוח אלהי' בחכמה ובחבונה וברעת ובכל מלאכה כי גם
 המלאכה מקבלת שפע אצילות וברכה טבח הממלכה ,
 נמצאת אומר שהמוזכרת השם שואבה מוכיר הברכה מלמעלה
 ומורידה מלמטה ונמצאת למד כי ברכת הכהנים בשמות
 הקבלה הנוכחתם בשמות הקודש משו"לשה בסוד ברכה משולשת
 כלומר מספר מלת ברכה שלש פעמים היא נכרת מדרך
 מספר אותיותיה , תחלה שהם ששים כנגד שהיו ששים רבוא
 וחרע זה מסוד פסוק אחר והוא אמרו אשרי העם יודעי
 תרועה ה" באור פניך יהלכון והוא סוד אמרו עלה אלהים
 בתרועה ה" בקול שופר , כי סוד ברכה זכר וע"כ זכרון תרועה
 נאמר כיום הדיון לסלק מידת הדיון , תכין זה מן השלש שלש
 ב"ר של ברכה ותמצאו תרועה ועוד שלש כ"ה הנשאר ממלת
 ברכה ותמצא ע"ה חבר תר"ו עם ע"ה ותמצא תרועה ,
 והמחבר זה החיבור בידיעה לא במקרה הוא אשר יחבר
 אר"ץ עם שמי"ם כלומר הכח התחתון הארצי הנקרא ארץ
 ושמו יבשה שנאמר ויקרא אלהים ליבשה ארץ עם הכח
 העליון האלהי הנקרא שמים ושמו רקיע שנאמר ויקרא אלקים
 לרקיע שמים , וכן רקיע עם יבשה עולים במספרם כמספר
 השמים והארץ ולפיכך נאמר אשרי העם יודעי תרועה ולא
 אמר תקעו ולא שמעו אבל ידעו , ולא עוד אלא שהשלים
 הענין של הברכה באמרו ה" באור פניך יהלכון בסוד הברכה
 באור האמצעית יאר ה" פניו אליך , ורמו העם הוא המיוחד
 שבכל העמים והוא העם הידוע והוא בסוד התרועה ולא
 זולתו , ועל שאר עמים נאמר ועסה לא ראו אור בתור הוא
 בשחקים , ועל ישראל בהיותם בגלות מפני שהסתיר פניו
 מהם וסלק שכינתו מכניהם נאמר העם ההולכים בחשך ראו
 אור גדול , והשלים וכפל ואמר יושבי בארץ צלמות אור
 נגה עליהם כי אי אפשר לומר זה על האומות , והנה חרע
 כי הפסוק הראשון חיבותיו הם ג' רמו לכלל הברכה שהיא

משולשת והשני ג"ב היכות לו רמז אל חוספות שני הברכות
 על השלישי והשלישי ה"כ היכות לו רמז אל חוספות ב" ברכות ,
 עוד כי כל הברכות הנכללות תחת הברכה הכללית האחת
 המשולשת הן שש ועם הכללית הן שבע ברכות , וכשחשים
 הכל שבע כנגד שבע ספירות החכר אוחם אחת שהיא
 המשולשת המיוחדת בעצמותה תמצא הכל עשר כנגד עשר
 ספירות , ולפיכך הכהנים נושאים את כפיהם ומחלקין
 אצבעותיהם בחלקיו ידועים בקבלה ליחידים כדי לקבל כח
 האצילות מכל הספירות יחד ביחוד אחד לשאוב הברכה
 הכללית מן הברכה העליונה המשקה הכל השורש עם הענפים
 והעלים והפירות ואוכליהם , וידוע כי צורת היד והכף
 צורה כללית מורכבת מיוחדת והיא שורש לאצבעות והאצבעות
 הם ענפים ליד נחלקים בצורות מהחלפות נגדול ובעובי וכח
 וכפועל ובאורך וברוח וכמערכת מקומות ונבדלו זו מזה בענין
 ובסגולה ונשתתפו בשם מלח אצבע ובקצת ענינים האחרים ,
 כי האברים באברים יש מהם מתדמין מאד ויש מהם
 רחוקים מהתדמות ויש מהם נוטים נטייה גדולה אל הצד
 האחד מן הקרוב והרחוק כדמות ויש מהם נטייה קטנה
 וכמה אמצעיים יש בין הנטייות וכך דרך המראים והצבעים
 שבין הקצוות כלבן ושחור וכן במטעמים כמר והמתוק וכן
 הקולות קול הרעש וקול הלוחש וכן הריחות ריח מושך עם
 הפכו הידוע בלי מקום וכן הממוששים כענין הקור והחום
 והלח והיבש וכן בכל הכחות , לפיכך כל יקריב המקריב
 הכחות צריך שיקריב הוך אל הוך כדי שותאחדו בזכות וע"כ
 קדמו המדות לשכל כדי לזכות בהם הרוחות הנפשות והנשמות ,
 והנה הדע עוד שיש בכרכת כהנים נוספות ככל פסוק לפי
 סדר אותיותיה כי הראשון יש בו י"ה אותיות ונוסף עליו
 השני ה"ו והשלישי נוסף על הראשון ועל השני נוסף ה"
 והנה החוספות בשם השם והרמז ב"ה שמו כלומר בשם יהו"
 כי חוספות התיבות ב" ב" כ" וחוספות האותיות ה" ה" ה"
 וכללם יהו" והנה חוכם עוד ר"כ ר"כ ר"כ לפי סוד ברכה
 ברכה ברכה ו"ג פעמים ר"כ סודם כתר ורמזם בכלל יחד

סוף תוך וראש וסוד תוספותם אל יהוה אלוהים, ראה גם ראה היאך צריך להזהיר מן המדות המתחייבות מן הספירות היש שם מציל מהם ואת השם האומר ואין מידי מציל, והידיים ידי עשו חוזרות להתכרך ולברך כמעשה עם היותם בעלי הריב שופכי דמים בידי עמלק וידי משה כבדים ויהי ידיו אמונה עד בא השמש והסוד תלוי על אמרו כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, וא"כ בזכרנו קול קול יעקב בהזכרת השם ככתבו כמקדש עם הידים ידי עשו בעליונים ונשים ברית יחיד מכריע בינתיים והיא ברית הלשון וכן נעלה כתחוננים עם ברית מילה ונשהף הדיבור המוליד תלמידים עם המעשים והכח המוליד בנים עם החנועה אשר יד ורגל רמו לשני הענינים בהם ככח כ"ב אותיות המגלות סוד הספירות כאמת לא במקרה מיד נקח קבוץ הכחות יחד ונרים דג"ל "ירושלים בשם השם ונקבץ הגליות ונרחי ישראל יכנס השם למען שמו שכן כתיב לא למענכם אני עולה כי אם למען שמי, והנה סוד שלם רמו אל הסרון השכינה מעירינו ומחוכינו ומציאותה הכוללת י' ספירות יחד: אל שוכה לשכון בתיכינו ובארצינו ובכתינו ובכית מקדשינו! ודע כשחכלל שפע עשר ספירות בחשבון המרובע מן אחד עד עשרה יעלו שכינה כאלה א ב ג ד ה ו ז ח ט י, ודע שאלו האותיות הקדושות העשר מורות ענין כל הספירות ומי שחושב לדעת הספירות כלת הוראתם טועה ומוחעה ומחעה אבל צריך להחבונן באמיתותנו אחר קבל החכם מדעתו ראשי פרקים שקבל מרבו ורבו מרבו עד משה מפי הגבורה וצריך לדעת שחיפס והבדלם וסגולתם ושמותם וצורות חותמיהם איך חשחהף החתימה עם הכתיבה והכתיבה עם החתימה כדמות מה שאנו עושים היום כמלת א"ל א"ל כי מכלל החתימות הוא וצריך לכלול הספירות העליונות עם האמצעות והתחוננות לפי שלשים צורות אלו

א כ ג ד ה ו ז ח ט י

י כ ל מ נ ס ע פ צ ק

ק ר ש ח ך ם ן ף ץ א

הידועים לכל ורמו לחכם רי. והשתכל בעצמך השתכליות שלם ועיין
בם עיין חמים וחמצא בצורות א' כלומר חמצא שיש למחשבותיך
ראשית ע"כ תורה הענין ראש א' על זה, ועוד המחשבות נמשכות
ויורדות מן הראש אל הזרועות השחים שסופיהם ה' ה' ספירות
האצבעות דרך הצואר עד הוך הלב אשר משם מתפלשים
הזרועות, ועוד המחשבה מתפשטת מצד שמאל ויורדת עד
הכליות אשר אחד מהן ימנית ואחד שמאלית והנה הא'
בעלות שלש צורות כלליות כולל שלשה עלמיות מעלה ומטה
ואמצע וסימן שלשתם זכר ורוע כוליא ראש, והנה סימן
ברכה מחשב לב מביין כליות יועצות על כן עצת חכמה שהיא
עצתה היא תקום, ולפיכך צורת ב' מקבלת מכח צורת א'
ברכה מן הכליות והיא פושטת ידה לקבל טהן למטה ואין
פני החכמה אל המחשבה כי אינה יכולה לקבל ממנה פנים
אל פנים על כן יש פנים בלתי הברכות השניות ואין פנים
בראשונה, וגם ראוי לצייר ב' כזו ב' שיש לה לחכמה אשר ב'
של בראשית מעידה עליה עם ב' של ברכה קבול קטנה של
מעלה ונבולה מלמטה, ומפני א' של ארור המן אשר סורו
בשר וענינו ב' ש"ר כלומר ב' המורה על החכמה הוא שר
העולם כלומר של כל בשר לפיכך היה ב' של ברוך מרדכי
סימן המשקה והשתייה ויוכן זה מסוד נכ"א שהם אותיות
כוללות ראשי שני הענינים וסופיהם ורמו להם אכנ"י שיש
טהור, וצורת ג' צורת בינה כזו ג' כי יש לה ראש וזנב,
הנה לב מבין וסוף שם מו"ח רמו אל ראש שם חכמה
סוף שם ל"ב רמו אל ראש שם בינה וסוד שם כב"ד רמו
לראש שם דעת, ואלה השלשתם בהם שלש רוחות צומח
שוכן בכבר חי שוכן בלב מדבר שוכן במוח וסימנך כולם
כאחד קדושה לך ישלשו, והנה הם שלשת מקורות הגוף
ושם העיר מיום השמה רמו אל עיר קטנה ואנשים בה
מעט שהוא מושל נשוא על גוף בן אדם ועל התחלק כחותיו
כמו שנרמו במורה וכשתוף עמהם המקור הרכיעי שהם
שני הביצים שסימנם לפי ראשם ב' וחכרנה עם כל"ם

הנוכר יהיה סוד ארבעת מקורות הגוף בכ"לם ועכ"ם משמשים בלשון הקודש המקור אותיות בכ"לם בראשי התיבות והשמות, כך קבלנו מספרו של הרב ר' יהודה הנגיד אשכנזי ז"ל מרוטנבורגו והענין הראשון קבלנו מספרו של הרב ר' אליעזר אשכנזי ז"ל (מוורמשא⁸) אשר לא היו בומנינו ונשארזו זכרוניהם בספריהם ואלו ראנים שאלנום על יותר עמוק מזה, ואמנם היות צורת גימל מורה על צורת בינה הוא מצד היותה נשרשת בלב וחוט השררה שהוא בעל ראש וזנב בדרך דרך ישרה מטוח הראש מוציא ממנו קול בדרך ממנו הלב וממה שנזכרת בין מה שלא נזכר, וחדע שבמו שנמצא צורת אברו גוף מתחלפות צורות האותיות וחוכן הספירות מתחלפות ומשתחפות וכאשר תחשוב לומר על ספירה אחת זו אינה זו האחרת תמצאנה שאינה היא מצד והוא הוא מצד וכשתחיר כל קשרי הספירות הייחדם בעל כרחך וכשתייחדם תכלית הייחוד לא תמצא בס כי אם הייחוד וכשתהיה מייחד מן המיוחד לא תמצא שם שום ספירה כי אם הסבה הראשונה בלבד, רמו אל זה כשתחן כל העצים המתחלפום עם שרשיהם וענפיהם ועליהם ופירותיהם אל ככשן האש ישובו כולם ראש תחלה וכשיתרו מן האש ישובו אל העפר שהוא הדשן הנקרא עפר וחדע זה מעפר שריפת הפרה, וזה רמו הכל היה מן העפר והכל שב אל עפר, והמספר המושכל לעד הנאמן כי בהתיכך הרכבותיו ישוב הכל אל ראשחו שהוא אחר, וזה הדרך אינה נבואה אבל היא מביאה אליה, על כן המתלוצצים עליה לא הכירו שרשה ולא ענפיה ועליה ועליהם נאמר כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה, והשם יודע כי זה המעש' שכחתי

8) Wahrscheinlich meint er hier dessen חכמת ס' הנפש, das sich handschriftlich bei Luzzatto findet, und aus dem das ערכי הכניים s. v. א.נ.ו. eine grosse Stelle über die Symbolik der Nuss mittheilt..

לך עם מה שתראהו באגרת הרב שאני שולח לידך כדי שתגיענה
 לידו לא הייתי כותבו בשום פנים לולא ההכרח העתיד להיות
 המכריחני להודיעכם מה שראוי להמשך אחריו והיא ידיעת
 השם בשם על דרך סתרי תורה ספר יצירה ושאר ספרי
 קבלה הדומים לו בענינים אלה שהם עקרי השגת האדם. ויחדתי
 לך זה הקונטרס הכפול לרמוז שתכפה אהבתך בקבלה אחר
 אהבתך החכמה וחרוץ ממעלות הדעת הקשורה במחך ומשם
 חרוץ בכח המחשבה השכליות להוציא הכל מן הכח אל
 הפועל אולי יתעשת אלהים לנו ונגביר האמת על השקר ונגביה
 החיים על המתים ונחייב בנו מציאת הברכה והערר הקללה
 ונכריח את הטוב שינצח את הרע ונגרש הרע מפני הטוב
 ונקרא את הצדיק צדיק ואת הרשע רשע ולא נהיה חנפים
 מהפכים כוונת מציאתנו י"ת לפי מחשבות ההבל, ועתה אני
 מחלה פניך מאד שתעיין בדברי עיון יפה כראוי לאיש כמוך
 ואל חדינם בתחלת מחשבת לא לזכות ולא לחובה אבל
 דינם אחרי כבוד שלם, וראה והבין מהם מה כוונתי בהם
 כפי יכלתך, ואחרי שירדת במ לסוף דעתי לפי מחשבותיך
 חודיע לרב ר' שלמה דעתך כדיןך וכמשפטם, ואמנם דע
 כי מה שהתחתי בואת האגרת בחלוקה ההכרחית בארבעת
 הדברים הראשונים שבה היתה כוונתי לרמוז לך דעת
 המקובלים בענין סוד העבור שהיא אצלם שהנפשות מחגלגלות
 להשלמת הדין כמו שנרמז בספר הבהיר בנושל הפת
 המעופש ושהחסיד הגומל חסד לקונו הוא הלומד תורה והוא
 סכת חיים הנצחיים, והראייה כי על כל מוצא פי ה' יחיה
 האדם שהיא תורה שהיא יצאה מפי השם ועליה יחיה האדם
 כשמתים עצמו עליה מרמוז אדם כי ימות באהל אל תקרא
 באהל אלא כי ימות בה ושם נאמר על ענין יראת ה' היא
 אוצרו משל חמרים, וסוד הנשמות נרמז שם לפי זה עם
 ענין אמרם אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף
 הוי אומר כל הנשמות שבגוף האדם ויזכו החושות לצאת
 ואז בן דוד זוכה להולד כי נשמתו תצא חרשה בכלל האחרים

וכן הרב הקדוש⁹ מזכיר ענין סוד העבור בפירוש איוב
 בטענות אליהו ליישב דעת החכם בענין צדיק וטוב לו הוא
 אשר גמור ומשפט צדק ניכר לכל בתחילת המחשבה וכן
 רשע ורע לו ואין מחשבת הקושיא אלא בהיפוך הסדר כי
 על כן צריך לחדש מציאות מן ההפוך פעמים שלש כמו
 שרמז הרב ג"כ בספר תורת האדם כשער הגמול שלו
 וכלל אומר לך על כל זה בסוף דברי והוא זה, דע כי התורה
 עם הדבור כולו הוא כחומר למחשבה וטה שהמחשבה חפצה
 לתח צורה כחומר הנזכר על דרך משל החומר מקבל צורה
 ההיא כי החומר כמראה שמקבלת כל הצורות ומראה אחריה
 מה שקבלה ולולא זה לא היו האומות מתחלפות ולא הדיעות
 והאמונות וכדומה לו וא"כ המחשבה היא דבר שבה מצטיירות
 החכמות ולולי זה לא היה הכתוב אומר חכמים המה להרע
 ולהיטב לא ידעו והנה החכמה בעלת כ' פנים שנאמר מחשב
 להרע לו בעל מזימות יקרא וכן בא בדברי רז"ל מחשבה טובה
 הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה אינה כי כן אני זוכר בתלמוד
 מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, והנה שם המחשבה
 הרהור ואמרו אסור להרהר אחר מידותיו ואמרו רז"ל הרהורי
 עכירה קשין מעכירה, וכבר ידעת פירוש הרב בפרק ג'
 מהמורה והוא פירוש מעולה ולפי זה כולו נאמר כי לא
 מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי ועל מה שהיה
 אומרים במחשבתם הרעה נאמר להם אחם אומרים לא
 יתכן דרך ה' הלא דרכיכם לא יתכנו, וידוע שנפש המשכלת
 היא בעלת המחשבה והיא אחת ומחשבותיה שתיים והמחשבה
 לה כתר עליון והיא המביאה לידי הפעולות הטובות והרעות
 ואמנם הנפעלות בחכמה כולם טובות, ובסכלות כולו רעות,
 והמחכונן במפעלים וכמה שיחייב טעמון ומכחם ידע זו
 אותם כפי הכנתו וכפי המשכתו אחרי הדעות הנאמנות

9) D. i. Mose ben Nachman, auf den er sich
 auch in seinem סודות המורה, handschriftlich bei
 Hrn. Rosenthal in Hannover, beruft.

IV.

ספר כתר שם טוב (ל' אברהם דקלוניא תלמיד הרוקח ז"ל

בזאת יבא אדם אל הקודש פנימה בנפש טהורה .
ובשפה ברורה . לכבוד השם הנכבד והנורא . והוא יסוד
מורא . ונור ועטרה . ליודעה ומכירה . וחכמה מפוארה .
לכן כל ערום יעשה בדעת . ויבין עין רואה ואוזן שומעת .
ונפש חכמה לדעת . כי היא העולה ובוקעת . ועד כסא
הכבוד מגעת . ואין מחיצה מונעת . כי היא יודעת . מוצאיה
ומובאיה וממנה נחצבה . ואי זה מקום מושבה . כי הבת
השוכנה . אשר לא טהרה מזוכה . בדר השב עצובה .

1) Vielleicht spielt Menachem Ziuni auf diese Schrift in folgender Stelle seiner Vorrede zum Pentateuch-Commentar an, wo er die von ihm benutzten Quellen aufzählt: הצבתי לך שנים עשר נציבים אשר עליהם חכנתי עמודי הספר והמה בכחובים, צורת הספר וחכנתו, על אפיקו הנחמני יסודתו, ואשר על המחיקה נג היציעה עליהם, כתר שם טוב עולה על גביהם. מסוד אבני יקרה, בהיר וזוהר וספר יצירה, ג' טורי גויה כרוחות ארוים, ספר החיים ושערי צדק וסוד הרוים, פתח ואולם וספר היכלות ודלתות העזרה, מחברת שכל (צ"ל מאמר השכל) ושערי אורה. Man erhält nur die Zahl zwölf, wenn man das כתר שם טוב für den Titel eines Buches nimmt. Das סוד הרוים ist das סודי רוים des R. Eleasar aus Worms, den Ziuni in seinem Commentar סודי אים nennt und dessen הנפש (handschriftlich bei Luzzatto) er auch benutzt. Siehe Bl. 99 a.

וליהט אותה היום הבא . כי מחוץ למחנה מושבה . כל
 ימי אשר הנגע בה . ואם טהרה מזוהה שבה . לא יאמר
 לה עוד עזובה . והמשכילים יזהירו . כוהר הרקיע יזהירו .
 אל פני המנורה יאירו . ומהם ככבים בשער בת רבים .
 והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה . ואוחס לא נעשה כלה .
 כי יעלו במסלה ישרה וסלולה . לעליה תלולה . ובצל שרי
 נסתרים . ויעלו אבר כנשרים . ויכנסו לחדרי חדרים .
 לאלה הדכרים . יורו המורים ויקנו בינה . והרוח תשוב
 אל האלים אשר נתנה . כי הנפש החכמה . תחי' בעליה
 עמה . והיא מכרה מקומה . והנה סולמה מוצב ארצה
 וראשה מגיע השמימה . ומן השכל הנפרד . ויט שמים
 וירד . ורוח הכהמה יוצאת ערומה . מבלי כסות ושלמה .
 כי לא ידעה בשכבה ובקומה . והגוף הקרוב אליה לה
 יטמא . וכל אשר נחוכה יטמא . והנה רבקה יוצאת וכרה
 על שכמה . וכעסחה צרחה גם כעס בעבור הרעימה .
 וכינוי נדת דוהה תטמא . וכל שוכב עם כהמה מוח יומח
 עמה . כי לא ידע ואשם . שכשם שהוא משיב הרוח ומוריד
 הגשם . אל ארץ יבשה . כקול ענות חלושה . ואיה הקדשה .
 הרוח שלכשה אח המשא . וגם חופשה לא נתן לה . כי
 כאשר הגוף הולך למות . גם הנפש החוטאת היא חמות .
 ואשרי האיש ההולך בחמימות . ובלי צורה ורמות . ובהרחקת
 הגשמות . יכיר את כוראו . אשר כראו . ודעו אנשי אמונה .
 כי לא ראיחם כל חמונה . ולא תחורו אחרי עיניכם .
 ופתחו לכם שערי צדק בלבביכם . אולי יקרה אלים
 לקראתיכם . וירא כבוד יי' עליכם . ואז תבינו סודו . כי
 אין עוד מלבדו . ואי' מקום כבודו . וספרו ככל יום ייחודו
 פעמים . וזה שער השמים . וזה לכם האות . והנה עיניכם
 רואות כי יי' צבאות . עישה גדולות עד אין חקר . ונסים
 ונפלאות עד אין מספר . וכסיל לא יבין את זאת .
 ועתה הנה נא הואלחני לדבר . מלין לחבר . ולא
 כפי ראות עיני . כי אם כאשר הורוני נבוני . כי זה השער
 ליי' . צדיקים יבואו בו . ויכירו מה טיבו . והחי יחן אל

לבו . כי יי' הוא האהים . ורם על כל גבוהים . ומושב
 וקרו בשמים ממעל . יהי יי' אלהיו עמו ויעל . כי חבוי הוא
 מכל חביון . והיודע דעת עליון . שהוא ראשון לראשונים .
 ואחרון לאחרונים . וקדמון לכל קדמון . והיודע וראש כל
 המון . ואין לו שנוי . ולא מקרה וכנוי . ולא נמצא שמה .
 למה . וכמה . וידו רמה . וימינו רוממה . ומכל עין נעלמה .
 אך לא מלב הנפש החכמה . והיא אומרת שאין שיעור
 לקומה . אך אנשי און ומרמה . השואלים איך ומה . בני
 מרי המה . ומותרם אין מן הבהמה . לכך שאינו יודע
 לשאול . את פתח לו , השמר פן ואל התחבר עם נפש
 כי חטא . לשאל מה למעלה ומה למטה . אך וידעת היום .
 כי הוא נורא ואיום . והוא נוכח ונסתר . וזה שמו הנכתר .
 כד' כחרים מיכתר . וכו נחתמו רום וחתח ושמי ערץ .
 לכן י' שמחו ה' שמים ו' חגל ה' ארץ . והיודעו ומכירו . בפירושו²⁾
 ומזכירו . יחכן לב נקי ובר . כבוד יי' הסתר דבר . ואלו
 הד' אותיות . לכבוד השם הנכבד הם ראיות . כי ד' כחרים
 הם . וכתר שם טוב עולה על גביהם :

ואני פלוני אלמוני נחתי אל לבי לדרוש במיעוט
 שכלי לדעת סוד השם הנכבד והנורא למען אתן עוו למלכי
 ואדע לפני מי אעמוד ככתוב שויתי יי' לנגדי חמיד
 [תהלים ט"ז ח'] , מלמד שצריך אדם לדעת את שם אלהו
 כי גדול יהו"ה ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר (תהלים)
 ר"ל שיותר גדול הוא השם הזה משאר שמותיו , וכן אמר
 יתרו [שמות י"ח י"א] עתה ידעתי כי גדול יי' . וכן
 כתיב גם כן [דחי"א כ"ט י"א .] לך יי' הגדולה והגבורה
 והתפארת והנצח וההוד וגו' . וגם משה רבנו ע"ה בשם
 יהו"ה עשה כל המופתים כי גלה לו המקום סודו כמו שכתוב
 [שמות ו' ג'] ושמי יי' לא נודעתי להם , פי' לא גליתו
 להם סוד שמי שהוא השם יי' הו"ה . על כן ראוי לכל

2) Von פירושו ואלו fehlt in der Amsterd. Edition.

ירא שמים להבין סודו , כדכתיב (ההלים כ"ה י"ו) סוד יי' ליראיו . וגם א"ח"ל (אבות) כשאחה מתפלל דע לפני מי אתה עומד , ואי אתה רשאי לדמות לו שום צורה , כדכתיב (ישעי') ואל מי תדמויני ואשוה , לכן יכוון אדם בשעת הפלתו לשם הנכבד והנורא שהוא יי' ו"ה כמו שפי' לעיל שזיהי יי' לנגדי חמיד . וכל העושה זאת אשריו ואשרי חלקו , כי בהכרח בוראו יהי' אהוב למעלה ונחמד למטה . וכן אמר דוד ע"ה (ההלים ל"ד ב') אברכה את יי' ככל עת . וגם אמר (שם שם ג') ביי' תהלל נפשי . ואמר (שם שם ד') גדלו לי"י אחי . וכן אמר (שם שם ה') דרשתי את יי' . הזכיר שמו בד' פסוקים הללו כנגד ד' אותיות שבשם , כי רצה לדעת למה בחר בהן הקב"ה :

על בן מלאני לנו לפרש כתר שם טוב זה . יהי שם יי' מבורך מעתה ועד עולם . והוא סוד הנעלם . אכן ליריאיו גלה סודו . והם מספרים ייחודו . כי אין עוד מלכדו . וברוך שם כבודו . המעיד כי אין עוד בלעדו . ואין אחר זולתו . ובו פעל פעולתו . ואח הכל עשה יפה בעתו . לא יעף ולא יגע ואין חקר להבונתו . ואין שעור להדרת קומתו , עין לא ראתה אלהים זולתך . כי אין אים זולתו . וכל הלכות ניאלו לדעת כסוד כתר מלכותו . בחכמה יסד ארץ ויכוון שמים בהבונתו . מתנהג בחסד ולא מצאנוהו שגיא כח בגבורתו . מרומם כפי כל . אף השמים מספרים כבודו . ומעשה ידיו מנידים הפארתו . הגבור לנצח ולנצח נצחים טטשלחו . הוד והדר לפניו , עוז וחדוה במקום גדולתו . והא צדיק יסוד עולם וברוך שם כבוד מלכותו . הנכתר בד' כתרים . ומפורש כפי טהורים . כדכתיב (ההלים ל"ג א') רננו צדיקים ביי' לישרים נאווה תהלה . וכן דוד ע"ה רצה לדעת דעת הבירא יי' , ולמה בחר לכבוד שמו אלו הד' אותיות יותר משאר אותיות , שנ' (שם ל"ד ג') ביי' תהלל נפשי . ולקמן נפרש . וכן נראה שאין אדם יכול לעבוד עבודה שלימה אם לא יכיר את בוראו . שנאמר (דהי' א' כ"ח ט') ועתה שלמה בני דע אח אלהי אביך ועבדו .

כלומר כפי מה שיוכלו להשיג בקבלה : על כן מלאני לבי לדרוש ולתור הדרך הישרה אולי יישר בעיני השם ואדעה ידיעת אהותו כדי לעבוד עבודתו כלב שלם . וזה שמו לעולם הנכתב כ"ה ונקרא כא"ד . ובו כרא עליונים וחתחונים . ב"ה ו"ה . שנ' (ושע' כ"ד) כי ביה יהוה צור עולמים מכאן שכרא הקב"ה העולם הזה והעולם הבא ב"ה . העולם הבא כיו"ד והעולם הזה בה"א³ . וכן כתוב בכריאת העולם (בראשית ב' ד') אלה תולדות שמים וארץ בהבראם רמו ב"ה בראם . ולקמן נפרש היאך נברא בה"א . וי"ה הוא שם שלם שהרי י"ה ו"ה עולים כמנין כ"ו וכן י"ה עם הנעלם שלהם עולים כ"ו כמו יהו"ה והוא שאמר כי ביה יהו"ה צור עולמים . כלומר כי השם יה הוא י"ה ו"ה . ובאותיות האלה ברא העולם הזה והעולם הבא . כי העולם הבא שהוא כפול כמו גן עדן בראו כיו"ד שהוא כפולה , כי יש לה ב"ה ה"הין . והעולם היה בראו בה' . והמבין יבין שהעולם העליון שהוא גן עדן⁴ והוא צרור החיים ומקום מעמד הצדיקים הגמורים , ועליו נאמר (שמ"א כ"ה כ"ט) והיחה נפש אדני צרורה בצרור החיים . והגן שהוא רמו לא מצעים מקום השנת נפשות הכינונים , ועולם השפל שהוא לגופים ונמצאים ונבדלים ונ"כ מעמד האישים השכלים הנפרדים והגופים הקרובים אל הפשוטות כמו גוף הגלגלים והמשפיע עליהם השכל הפועל , שהוא עצם פניני החלת בראי הבורא י"ה , והוא כח הנאצל מן החפץ⁵ פשוט וכהיר וזך , והוא דבר נצחי וחמידי אשר לא ישיגהו תוספת וחסרון , ומוציא כל הנמצאות שבכח אל הפועל , ולא ישיגהו החושים .

3) Vgl. Ibn Esra, *ס' השם* Anf. der 4. Pforte; das Buch Rasiel, 12a; *ס' האמונה והבטחון* 2. 3. und 4. Cap.

4) Vgl. Ibn G'ebir's Symbolisirung des Eden in meinen „Beiträgen“ II, 30 ff.

5) Ueber die Lehre vom göttlichen Willen, siehe „Beiträge“ I, 66 ff.

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיו לארבעה
 ראשים (בראשית ב' י'). וארבעה הנהרות רמו לד' איכויות.
 שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החולה אשר-
 שם הזהב (שם שם י"א). וכתיב (שם שם י"ב) וזהב הארץ
 ההיא טוב שם הבדלח רמו הוא ללחה הלכנה ומרמה אותה
 לזהב בעבור אודם הדם הבא מן הלכנה בבשוליה, ושם
 הנהר השני גיחון הוא הסוכב את כל ארץ כוש (שם שם י"ג)
 רמו למרה שהורה, ושם גיחון כמו הולך על גחון (ויקרא
 י"א מ"ב) כי בעבור השחורה הולך כפוף. ושם הנהר השלישי
 חדקל (בראשית ב' י"ד) רמו לירוקה הדומה באש שהוא חד
 וקל. והנהר הרביעי הוא פרת (שם שם שם) רמו הוא
 לדם⁶ וא"חול (בכורות נ"ה) כל שותי מימי פרים ורכים,
 כי מזהיטב הדם נעשה הזרע, פירוש הנפש החכמה הוא
 עצם פניני משלים חסרון טבעי מורכב מ"ד יסודות שהוא
 עולם השפל, והוא יסוד הה"א שנאמר בה"א בראם, הרי
 כי ביה י"י צור עולמים, עליוני ואמצעי ושפל, והה"א מגדח
 שבראם בלי עמל ויגיעה כי אם בהוצאת גשימה ואין כח
 בכל האותיות שאע"פ שיש אותיות שהם רוחניות אין בהם
 מלה שליטה ובלשון צווי כ"א הה"א בלבד וה"א משמע פשוט
 יהי, כמו (בראשית מ"ז) הא לכם זרע, ולשון ה"א אינו כ"א
 בהוצאות הרוח שנאמר (תהלים ל"ו) ברוח פיו כל צבאם,
 וכשאומר (בראשית א' ג') יהי אור, זה הי' צווי הראשון,
 מגיד שתחלת בריותו הי' השכל זך ובהיר האור העליון הנאצל
 מן כבודו, וממנו נאצל האור לרקיעים שנאמר (שם ו')
 יהי רקיע, ואחר כך מאריך והולך ביצירת הגשמים, כמו
 שאח"ז (פרקי אבות ה' א') בעשרה מאמרות נברא העולם,
 וכולן נברא בה"א, ועוד אמרו בעשרה מאמרות נבראו, ד"א

6) Siehe Samuel Çarça's (in der Ausgabe des
 מרגליות טובה, 12 b) Mekor Chajim, wo die verschie-
 denen Deutungen der vier Ströme des Eden angeführt
 werden.

עשר מעלות נכבדות כולן מסבה העליונה, וזו למעלה מזו. ואלו הם אישים • מלאכים • ארואים • עיריין • שרפים • כרובים • אופנים • חיות • כסא • והעשירי קדש • והוא סוד ה' , על כן אמרו שהעליונים נבראו ב' , והי' מעידה על ייחודו של בורא . ד"א ב' מאמרות הם כנגד ז' גלגלים וד' יסודות הם אש ומים ורוח ועפר , והם חשובות לב' גלגלים שהאש ורוח גלגל אחד ששניהם יכולין להיות ביחד שאע"פ שכל אחד ואחד יש לו יסוד ועיקר בפני עצמו ס"מ שניהם יכולין לסבול זה את זה כמו איור חם שהוא אש ורוח , וכן עפר ומים יתערבו יחד ויעשה רפש וטיט שכן היתה תחלת כריאתו עד שהפריש כיניהן שנ' (כראש' א' ט') יקוו המים וכו' נמצא שאלו ד' יסודות הם ב' ז' גלגלים הרי חשעה ומנהיג אחד לכל הרי העשירי יהיה קדש⁷ , והיוד⁷ היא מעידה על יחודו של בורא ודקות המחשבה ופנימיותו שאין הלב יכול לחשוב ואין המחשבה יכולה להכיל ולא לדמות ולא לשער מעמק המחשבה שהוא בלי דמיון וכלי צרה , שנאמר (ישעי' מ' כ"ה) ואל מי הדמיוני ואשוח , רמו הי' שהיא דקה ונכתבת דק כנקודה בלי ארך ושטח ורוחב , ונער קטן יכתבנה , כי כל דבר שיש לו שטח ואורך ורחב יש לו קצוות , אע"פ שהוא גוף אחד , כי עקר הגולם ושרשו היא הנקודה הפנימית , וממנה נמשך ונשטח ונחאריך . ועוד היוד⁷ שהיא כמו נקודה מגדת על דממה דקה שצריך אדם לחשוב כיריעת הבורא כי לא ימצאודו בהרמותו לשום דבר נברא , כמו שאמר איהו ז"ל (מ"א יט"א יב') לא ברוח י"י ולא ברעש י"י וגם לא באש י"י , כלומר שהי' מחשב אחר ידעת כבודו ומציאת אהותו , ובהרמותו לרוח ורעש ואש לא השיג כבודו כי כלם מן היסודות המה , אך כאשר הי' מחשב על דממה דקה מיד וילט פניו כאדרתו (שם) ואז נגלה אליו כבוד הבורא י"ת , ודממה דקה היא לשון

7) Nach dieser Exposition wird die erste Sefira
 כתר mit dem סוף אין identisch sein.

מחשבה דקה ופנימה, ודממה ר"ל שאין לו דמיון כמו שאמר ואל מי תדמיוני. ועוד כי ה' היא רוחנית ודומה לנקודה שהיא בלי שטח ואורך ורחב כערך כל שאר האותיות כחר בה לשיתה ראש לשמו הגדול הנכבד. וגם ה' היא אמצעית באותיות של אלפא ביתא מורה על דקות המחשבה הפנימית שהיא שורש ומקור לכל, והיא רוח הקודש, כשורש האילן היונק מדבר אחד שהוא דק מאד וממנו מצמיח צמח ועושה פרי. וגם תמצא באלפא ביתא אחר קריאת הו"ד כ' ל' ט' שהוא להפך מ ל ד, וה' קודם למלך, להורות שהיא תחלת ידיעת הכבוד שלא יוכל אדם להשיג לכבוד מלכות שמים כי אם בדקות המחשבה, וסימן לדבר כל כבודה בת מלך פנימה. ועוד שה' היא לכל האותיות אמצעית, ט' לכאן וט' לכאן והיא עם כ"ל"ם אמצעית ר"ל י"י מלך סובל עליונים ותחתונים. ועוד רמו שהספירה שהיא מלכות אע"פ שהיא למטה מכלם בסדר הספירות היא תלוי' וקרובה אליו כמו כ"ל"ם הקרובים אל ה', ואחר ה' שהיא מקור ושורש וסימן לרוח הקודש חיצון לה רוח היוגה ופועלת וגומרת המחשבה, ומגדת מה בלב, והיא רמו ל"ה, שהיא לשון הגיון בטו שפרשתי למעלה שהיא רוחנית ומלה שלימה⁸. וגם ה"י היא כלל כל החשבונות וחוחם כל הספירות:

ועתה אתחיל לפרש אלו עשר ספירות האמורות בספר יצירה ואיך נרמזו באלפא ביתא עם ה"י. ואלו הן: כתר • חכמה • בינה • חסד • גבורה • הפארת • נצח • הוד • יסוד • מלכות. וכשהפוך אלו הספירות יהי' מלכות ראשונה,

8) Vgl. über die Mystik des Buchstaben Jod den Jezira-Commentar des ראב"ד zu Jezira I, 1; Sohar I, 16 ab, wo viele Anklänge an unsere Stelle sich finden; Raja Mehemna in Sohar II, 42 b, wo eine Benutzung unseres שם טוב כתר zu sehr in die Augen fällt. Diese Stelle des Raja Mehemna ist übrigens sehr gut erklärt von Meir Ibn Gubbai in seinem דרך אמונה ed. Berlin, 4 a ff.

והוא סוד האלף שהיא ראשונה לכל האותיות , שנאמר
 (מיכה ב' יג) ויעבר מלכם לפנים וי' בראשם , והמלך שזכרנו
 הוא צדיק יסוד עולם . והוא רמו הבי"ח . כי מלת
 הבי"ח לשון בית , והבית בנוי על יסודו , על כן נקרא בי"ח
 יסוד , והוד הכיח הוא בעל הבית העומד בפתח הבית
 וגומל חסד לדלים והוא רמו לגימ"ל הנתונה אחר הבי"ח ,
 ונקראת גימ"ל ללשון גומל רמו לגימל חסד וידו פשוטה למטה
 כמתן בסתר על כן נקרא הגימ"ל הוד שהיא הוד הבי"ח .
 והדל"ח עומדת כפופה , כדל מנוצח העומד כפוף לפני בעל
 הצדקה לקבל מתנתו אשר בה ינצח כל מיני פורעניות , על
 כן נקראת הדל"ח נצח . והה"א האמורה במחשבה לכר בלי
 עמל רמו לתפארת מחשבת הלב . וכן צורתה של ה"א
 שהנקודה תלויה בה כמחשבה בלב , והיא תפארת האדם
 המסתיר מחשבות על כן נקראת תפארת . וה"ז היא עומדת
 זקופה כגבור , רמו לגבור הכובש את יצרו על כן נקראת
 הוא"ז גבורה . וה"ז נקראת חסד כי כן צורתה שיש לה
 ב' פנים לכאן ולכאן כזה ה"ז . רמו לבעל חסד שהופך פניו
 לכל צד לעשות חסד לעניים לכן נקראת ה"ז חסד . וה"ח רמו
 לבינה כי הבינה היא למעלה מאלו המדות הטובות שהרי
 אדם שיש לו בינה הוא מתנהג בהם ואינו נכשול , וכן צורת
 החי"ח פתוחה למטה רמו לכח המתכונן אשר הוא בחלק
 האמצעי של מוח הוא הפותח פתח קטן לטבין ונוהג כמדות
 קדומיות על כן החי"ח נקראת בינה . והטי"ח רמו לחכמה
 כי יש לה פתח פתוח למעלה כמו הלב שיש לה פתח למעלה
 ומקבל מן המוח שיש בו כח הבינה ע"כ נקראת הטי"ח חכמה .
 והיוד רמו לשכל שהוא כתר עליון , ועל כן תמצא אחר
 היוד כ"ל"ם משמע מלך . וע"כ הה"א שני' ליו"ד כי היא
 רמו לרוח חיים שנאמר (ההלים ל"ג ו') וברוח פיו כל צבאם .
 וכמו כן היוד שהיא רמו לכתר עליון החלוי בנפש החכמה
 הגוטרת כל המדות הטובות של גוף וממציאה דקית המחשבה .
 לכן נקראת היוד כתר עליון שאין מדה למעלה ממנה כי
 הנפש החכמה כוללת הכל בכתר הנקרא כליל לשון כלל ,

ואין אדם יכול לעלות יותר כי אם להכתיר מלכו ולקבל עליו
עול מלכותו בכלל ידוע ואז נקרא מלך. ועל כן המצא אחר
היו"ד כ"ל"ט משמע מלך, מגיד שעד הנה חיבל לחשוב,
הוא האמור בספר יצירה עשר ולא חשע עשרה ולא י"א,
כי העשירי הוא חשבון כללי ולא למעלה והוא שאם חכנס
למעלה חכנס בפרטים ואין זה כבודו להמליכו בפרטים והעשר
כולל הכל. וכבר פרשתי כי ה"ה"א היא אות רוחנית ומלה
שלימה ובה נכראו כל הנבראים והיא רמו לנפש שהיא שני'
לשכל הפועל. והשכל הפועל שרש לנפש החכמה והנפש
החכמה שרש לגוף וסבת שלמותו כמו שרש האילן והשרש
יונקת ממיטב הארץ וממנו מצמיח צמח האילן וממיטב הצמח
יפרח פרח וממיטב הפרח יעשה פרי וממנו נזון האדם וממיטב
המוזון יתפרנסו האברים וכן דעת הפלוסופים ודבר זה
נדע להם במופת ומכירים אותו בטבע והוא המכריח לב
המבין לדעת ולהבין את זאת. גם כן הדעת מכריח אותנו
לדעת ולהבין כי עקר ושרש הנפש הוא השכל הפועל וכן כלם
בסדר עד שהולך ממדרגה למדרגה עד שמגיע לשלימות
הגוף, וכח החיונית שנייה לנפש החכמה והיא רוח החיים
המצויה בהרגש גם הרוח יסוד הגוף ושורשו המורגש כמו
שורש האילן הנראה אבל לא נודע מקורו ע"כ ה"ה"א שני'
ליו"ד כי הרוח כלי שני לפעולתו כי היא חיצונה לרה"ק ורוח
הקדש מצויה כמחשבה, על כן ה"ה"א שנייה ליו"ד כמו
שאמרנו שמעלה כי היא רמו לרוח חיים דכתיב (תהלים ל"ג
ו') ברוח פיו כל צבאם. וכתיב (יחזקאל ל"ז י') ותכא בהם
הרוח. והה"א מורה לפי צורתה שהיא כלי שני ליצירה שהרי
דומה כאלו נקודה חלוויה בה והיא חיצונה והנקודה פנימית
והיא דומה ליו"ד, ר"ל שהיוד פנימית והה"א שנייה לה,
הה"א והיו"ד רמו לרוח הקדש שני' לה רוח חיים והוא'
יותר גבוהה וגופנית חיצונה לה"א וגופנית מעט בדבוק
השפחים מגרת שהגוף שני לרוח והוא כלי לקבל הרוח
ובהנתן בו הרוח נעשה בניין כי טרם יבא בו הרוח נעשה
כגולם ואינו גוף שלם על כן אינה נקראת בגוף כי אם מעט

ואין לה צורה כי אם ארך כוה ו', והבורא יחברך כחר בו'
 לפי שהיא מראה פעולתו כמו הגוף המראה פעולת הנפש,
 וגם ה"ו מורה על אצילות הכח הנאצל מעלתו שהרי היא
 עבה למעלה ונמשכת עד שהיא מתמעטת והולכת למטה,
 כי כן אצילות הכח מעלה לעלה ומדרגה למדרגה ומסכה
 לסכה וממציאות למציאות עד שמגיע והולך לגוף האדם
 שהוא הש כח כן הוא"ו עבה למעלה וחוקה ולמטה דקה
 והלושה. והו"או הוא פעמים רוחנית בהרכבה לאות אחרת
 באמרו בו או לו וכיוצא בהן, וכן דוד ע"ה כשרצה לדעת
 ידיעת השם יחברך למה בחר ביהוה אמר שמא בשביל
 שהם רוחניות ואמר המזמור הזה ב"י ויסרו באלפא ביתא
 כרי לחקור כל האותיות באמרו אברכה את יי' בכל עת (ההלים
 ל"ד) מצא היו"ד והה"א רוחניים כשהגיע לוא"ו מצאה מעט
 גופנית ודלג ולא נתנה במקומה כמומור כי היה מחירא להשתמש
 בה, על כן אמר כהלוהיו כל כך פעמים הללויה כי היה
 משתמש ב"ה יותר משאר שמות, וכשהגיע לסוף המזמור
 נתנו (הוא"ו) בסוף התיבה ועשאה רוחנית שנאמר (שם)
 ולא יאשמו כל החוסים בו, וראי' לאותו הדבר שלא אמר
 אותו הפסוק אלא כרי לעשות אותו הוא"ו רוחנית כי הוא
 יתר על האלפא ביתא, והה"א האחרונה כרי לחקן ג'
 היות והוא סוד, פי' השם ג' פעמים. י'הו"ה י'הו"ה י'הו"ה,
 וגם בקריאה אחת יכול אדם לכון ג' היות באמרו יהוה
 והה"א מפי' והוא סוד נעלם שלא לגלותו כי אם לפירושים.
 ועוד ה"א ראשונה וה"א אחרונה מורים כי הבורא יחברך
 הוא ראשון ואחרון ומעלה ומטה כמו ה"א עליונה וה"א
 תחתונה, פי' למטה מזרח ומערב צפון ודרום וצדיק יסוד
 עולם הרי ה"א. וכן ד' רוחות למעלה וכחר עליון שהכל
 תלוי בה הרי ה"א, והמשכת המציאות בנתים היא רמו
 הוא"ו המשוכה ונתונה בין שני הה"ן. והיו"ד ראשונה לכל
 כמו שפירשנו לעיל, וכל המזכיר השם יכוון לבו לעשר ספירות
 שהוא הכל והכל בו, וכבר פירשנו היו"ד שהוא ראש לספירות
 והוא סוף הספירות ומתחלפת אל"ף בקריאת השם שהרי נכתב

ביה ונקרא בא"ד ובמקום היו"ד נקראת אל"ף והאל"ף היא
 ראשונה לכל מספר ואם תחשוב מלמטה למעלה תמצא העשירי
 היו"ד קדש וכן מלמעלה הראשון קדש רמז שהוא ראשון
 והוא אחרון, וזהו סוד הכבוד והמעשר, והה"א היא באמצע
 והחשבון רמז להיותו ראשון ואמצעי ואחרון, היה וזהו ויהיה.
 והה"א מהחלפת בקריאת השם כ"ד רמז ל"ד רוחות ימין
 ושמאל פנים ואחור וכתר עליון סומך הכל, הנה נחקרשה
 ה"ד, רמז (ויקרא י"ט כ"ד) ובשנה הרביעית יהי' כל פרוי
 קדש הלולים לה' כלום' רמז לשם ה'. והוא"ו שבשם הנכתב
 רמז לשש קצוות שהוא מעלה ומטה ימין ושמאל פנים ואחור,
 והנז"ן במקום הוא"ו רמז לנ' שערי בינה ורמז לסוד (ויקרא
 כ"ה ו'), וקדשתם את שנת החמישים שנה, והיו"ד האחרונה
 הנקראת במקום ה"א הנכתבת בשם ככר פירשנו שה"א אמצעית
 חמידית ונצחית היא רמז שהוא הווה כל שעה שומן ההוה
 אמצעי הוא חמיד והוא מקיים ועומד כל שעה, והיו"ד
 נקראת במקום ה"א לומר כשם שהוא עומד כן יהיה בהוייתו
 ובקדושתו, וכבר פירשתי טעם היו"ד וכבר אמרתי שהוא
 ראש לשש קצוות רמז לקדושת השביעיות. וכן מצינו חשבון
 השם של ד' אותיות בחשבון המרובע עולה למנין קפ"ו וכן
 עולה כגמטריא ע"ל ה' ה' כ' ס' א' לומר שהוא סובל הכל וכן
 לומר שהוא מקומו של עולם, וכן עולה פ"ו ע"ל לומר שהוא
 פועל הכל, וכן עולה א"ו פ"נ"ים לומר שהוא המוגלגלם,
 ואל"ף יוחר כי אחד הוא על כלם. והטעם של ע"כ שמות
 על אודות הכחות המשגיחות על י"ב קצוות שהם בעולם,
 כיצד שהרי העולם עגול הוא וכל עגול יש בו י"ב קצוות בחתך
 זווית לנכח זווית וכל אחד ואחד רואה פני חברו, יתכן להיות
 י"ב עכור הקשת המעוקס, ובחתך לכל זווית וזווית עמוד אחד
 הרי לך י"ב עמודים ולכל עמוד ועמוד יש לו שש קצוות,
 הרי לך ע"כ קצוות. והעמודים שהם י"ב הם היוצאים מ"ג
 שמות של י"ב אותיות, והוא יה"וה מלך יהו"ה מלך יהו"ה
 ימלוך, ללמדך שהוא סובל הכל שנ' (משלי י' כ"ה) וצדיק
 יסוד עולם ואין לך עמוד בלא שש קצוות הרי ווי העמודים

ר"ל שש פנים לכל עמוד והעמודים הם י"ב וי"ב פעמים ו'
 הם ע"ב שהם ע"ב כחות וכלם בסוד אחד והוא באחד ומי
 ישיבנו , וע"כ נאמר (דברים ל"ג כ"ז) ומתחת זרועות עולם
 כלומר כחות שכל לשון זרוע הוא לשון כח , הרי לך שם בן
 ד' אותיות מחגלגל ומתהפך לע"כ והע"כ כלם משולשים על
 שם ההיות המשולשות והיו סוד השם הנכבד כגון היה הוה
 ויהיה , והשם של ד' אותיות עקר והשאר דומים לענפי
 האילן ומתפשטים לכאן ולכאן כמו זרועות והן הן כחות כאשר
 ביארנו , והע"כ משולשים יעלו כמנין רי"ז והוה מנין אריה ,
 ועל כן נקרא ארי' שנאמר (עמוס ג' ח') ארי' שאג מי
 לא יירא י"י אהים דבר מי לא ינבא , וחשבון ארי' גבורה
 ונקרא ארי' על שם הכח המפחיד הרבבות אשר אין חכלית
 למחקרו ועל שם כללו הגבוהים קראו ארי' דרך משל , והוא
 הנקרא כתר עליון הוא העלה העליונה אשר אין לה סוף
 ואין לרוש ולחור בה ועליה נאמר במופלא ממך אל תדרוש .
ועתה אפרש פי' הספירות , כתר חכמה כינה ,
 כדכתיב (משלי ג' י"ט) י"י בחכמה יסד ארץ כונן שמים
 בתכונה , פי' כתר עליון הוא עלת העלות יתברך הוציא דבר
 מן הכת אל הפועל בלא הומן שהומן נברא ולא הי' לו
 מציאות טרם צאת היצור לפועל שלם ונקרא עם היצור כאחת ,
 וזוה היא הפעולה שפעל כבוד ואמר' בחפלה טוב יצר כבוד
 לשמו , יצר בוגמטריא כרחמים , והכבוד הוא הכינה שיש
 בה ל"ב שערים , כמנין כבוד , והוא האמור ב"ס יצירה כל"ב
 נהיבות נברא העולם , והחכמה לא נמצאת בלעדי עלות העלות
 אשר השכל משפיע לחכמה והחכמה משפיע לכינה וכח
 החכמה הי' כל ההיות ולא יצאו לפעולה , ועוד מדה החשובה
 היא הכינה על כי משם יסוד הנשמות ושם ישובן , והרוח
 השוכן אל האהים אשר נחנה , על כן נקראת תשובה ,
 והתשובה על ידי החכוננות סדר ההיות והמוציאם לפועל
 זה הוא (איוב כ"ח כ"ג) אהים הבין דרכה וכו' או ראה ויספרה ,
 ובכל מקום שחמצא אהים הוא פועל בכינה שכרא אהים ,
 הוא הנקרא יוצר בראשית דכתיב (בראשית א' א') בראשית

כרא אהים את השמים ואת הארץ , פי' על ידי ראשית
 שהיא חכמה כרא שמים וארץ , ועל הכבוד הזה לא נאמר
 יצירה אלא כריאה שתשמע יותר דק ופנימית , ואלו השלש
 ספירות נעשו כמין סגולה

כח

חכמה בינה

העליונה היא כח עליון כי העלה המתעלה על הכל כאין
 חכלית והוא כמו המוח , וה"כ של מטה חכמה בינה הן
 כמין ב' עינים . חסד גבורה תפארת . חסד מדה רחמים
 והיא מדה שלקח אברהם אבינו שנאמר (מיכה ו' ד')
 וחסד לאברהם . גבורה היא מדה הדין של מעלה וזה האש
 הגדולה והיא האש האוכלת על המזבח ונקראת אש אוכלת
 ונקרא פחד יצחק כי הוא לקחה לו והטעם על העקדה .
 והתפארת היא מדה אמת , ולקחה יעקב אבינו שנאמר (שם
 שם שם) חתן אמת ליעקב חסד לאברהם , וכתיב בספר
 יצירה אחת היא רוח אהים חיים , וקרא רוח אהים חיים
 החכמה שהיא רוח התשובה ר"ל הנשמה וקיומה , והחכמה
 גם כן נקראת רוח הקודש , ולא נזכר בספר יצירה כח
 עליון כמו שאמר שאין לדרוש כה מה , ולא אוכל לפרש
 מה היא והיא שם כולל הכל י"ת . ונקרא הבינה רוח מרוח
 כי היא גם כן רוח , ונקרא החסד מים מרוח כלומר היוצאת
 מן הרוח , וקראם כשם מים לפי שהם לבנות , ואומר
 ב"ם המים הרו וילדו אפלה , ופי' אפלה אורה המהעלמת
 מעיני כל כרי' שאין לה צבע , וקראו הגבורה אש היוצא
 מן המים והגבורה היא מדה הדין ויעקב אבינו ע"ה לא רצה
 לקחת כ"א מדה ממוצעת שהיא תפארת והיא בין דין לרחמים ,
 אמצעית כנגד הלב , והחסד והגבורה כנגד הזרועות חסד כנגד
 הימין וגבורה כנגד השמאל שהיא מדה הדין כנגד הצפון ,
 שנאמר (ירמ' א' י"ד) מצפון תפתח הרעה , וא"ח"ל לולב
 כימין ואחרון כשמאל כי מראיתו אדום ואילנו בעל קוצים
 כנגד מדה הדין כנגד הצפון , ויש אורם שנהפוך לשחרות
 מצד עביו על כן נקרא אפלה , והחסד היא לכנה וכן דרך

הרחמים לכך נקרא מים , וכתיב (ישעיה א') כשלג ילבינו ,
ואלה השמים ר"ל החסד והגבורה הם סוד כרוכים והם כנגד
זרועות עולם וזה שאמר (דברים ל"ג כ"ו) מענה אלהי קדם
מדה התשובה שקרמה לעולם , ומתחת זרועות עולם זה
חסד וגבורה , והפארת היא מדה יעקב שנאמר (מיכה ז' ד')
החן אמת ליעקב והיא באמצע כנגד הלב ומראה שלה ממוצע
לא אדום ולא לבן אלא ירוק , והיא נקראת כסא כי אותיות
אמת כוללים כל האלפא ביתא , א' בראשית מ' באמצע
ח"ו בסוף ג"כ הכסא , וכמו שהכסא עומד בחווק גם כן
לאותיות אמת יש לכל אות ואות ב' דגלים מה שאין כן
בשקר , על כן אמ' שקר אין בו רגלים ואותיותיו נדהים עד
סוף האלפא ביתא .

נחזור לדברינו , וכן יעקב נחר באמת הנקרא כסא
הכבוד , על כן אמרו צורת יעקב חקוקה בכסא הכבוד ,
הרי אלו ג' ספרות כמין סגולה נצ"ח . הו"ד . יסו"ד . נודע
לנו על דרך הקבלה כי האבות הן הן המרכבה וכן שלשה
אבות וחיות המרכבה הנושאות הכסא הן ד' חיות הקדש ,
וא"כ חסד אחת מהן והוא דוד ע"ה כי הוא רגל רביעי
לכסא , על כן אומר מגן דוד כענין מגן אברהם , ונאמר
אלהי כל אחר מארבעתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ,
וכן אלהי דוד אביך ונקרא דוד אב . והשם י"ח נקרא שרי
כלומר חקיף מנצח הכל והנה גם דוד מנצח מלחמות וגם
הוא מנצח ומשורר למנצח מזמור לדוד , ועתידה מלכותו
להיות מנצחת כל המלכיות ותשאר נצחית עולם , והמשיח
שהוא בן דוד יקבל הוד והדר מהשם י"ח וינתן עליו הוד
מלכות והוא יגלה טעמי החזרה וסוד כ"ב אותיות שהם יסוד
לכל הכבוד ולכל היצור , ועל כן היו גם אלו ה"ג ספירות
סגולה , ואז תשוב מלכות ישראל ומלכות ה' ית' ית' במקומה
ותשוב העטרה ליושנה , כמו שאמר (זכרי' י"ד ט') והי' ד'
למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' יי' אחר ושמו אחר .
נחזור לדברינו וגם דוד ע"ה לקח מדה אחת לחלקו
והיא מלכות , והנה הכסא בעל ארבע רגלים יעמד בחוק

ועל כן אמר (ההלים ק"ו י"ב) רגלי עמדה במישור ולא אמר רגלי כי אם רגלי ממשמע רגל אחת לקחה לחלקו מישור, ומישור הוא מלכות, נצח והוד כנגד השוקים המקבלות יהודים הם חסד וגבורה, הוד מקבלת סגבורה שנאמר (ישעיה ל' ל') והשמיע ה' את הוד קילו, וקראוהו בעלי הקבלה עוז. נצח כנגד החסד שהוא רחמים וזה שאמר מנהיג עולמו בחסד וכריותיו ברחמים, יהוה בא"ת ב"ש בגימטריא ברחמים, יסוד כנגד כרית מילה, מלכות היא הנקראת עטרה גם שכינה גם מטטרון, ומשחמשמת בנצ"ח והוד, והיסוד גם כן מדה ממוצעת כמו אלו שלמעלה שמדת הבינה היא הממוצעת, וזהו שא"ח"ל כשם שהשכינה בעליונים כך שכינה על התחתונים והעליונים היא הן את העליונים וגם את התחתונים ביום הדין הגדול הוא ראש השנה וע"כ היא נקראת חשוכה וגזרת כל ענייני העולם השפל ככת אחת, ואח"כ השכינה שלמטה גזרת בשעת מעשה הטובה ביום והרעה בלילה כי כלילה עבודת הדין. הנה לך עשר ספירות עשר מדות כלומר הויות רק הויותן תלויה זה בזה וזה בעלת העלות הוא כולל הכל והכל מאתו י"ח, וזה שאנחנו משיכון מקור החיים מעלה לעלה בחפלה: בא"י אלהינו וא"א אלהי אברהם וכו' ברוך פי' מן ברכת מים עניינו המושכה כלומר ממך י"ה ו"ה שהוא עלות העלות נמשך מרוח חיים והקיום לאלהים כי היא החשוכה וממנה עד אברהם שהוא החסד ועתה נקראת הבינה אלהי אברהם כלומר אלהי החסד שהוא משחמש בחסד שהוא היטין והוא מאציל אצילתו על אותה המדה, וכן אלהי יצחק הוא הנכורה, וכן אלהי יעקב והוא האמת והוא המרכבה. ושמעתי שמוסיפין על עשר ספירות ספירה אחת כאין כוף, יש אומר מאחר שהם עשר בחשבונם יש להם סוף והכרח, ועל כן יש לומר שכראש הכתר העליון יש דבר נעלם באין סוף והוא עלת העלות ורצונם לומר באין פירוד של הכתר באוחו דבר הנעלם, ועל כן אמרו בספר יצירה עשר ולא חשע כלומר להביא במנין היו"ד הכתר העליון שגם הוא בכלל העשר, עשר

ולא יא להוציא מכלל העשר אותו דבר הנעלם שכראש
הכתר שאין לו ראש ולא סוף על כן אינו בחשבון, ולא
נראה זה.

הנה עשר ספירות נעשות ככנין האדם כי האדם
מעין דוגמא של מעלה, וזה אמרו (בראש' א' כ"ו) בצלמנו
כדמותנו ר"ל כמו מוח שבאדם העליון הכל יונק ומחשכה
מן המוח ויורד לשררה ומתפצל לכאן ולכאן באברים,
כן כל הכחות יונקות ומקבלות מעלת העלות וממנו המשכה
לכל שאר הכחות והעלות, וכו' הוא קיום הכל יתרום וישתבח,
על כן סוד הלולב שהיא כנגד השררה ואתרוג כנגד הלב
שהוא התפארת, וכונתנו להמשיך הכח העליונית למדת
ישראל לא לבא אל הדין ולא אל הרחמים, על כן אמרו
למעלה אין לו שיעור כמו שאמרו בספר יצירה חכלית אין
להן קץ, כי ידוע שכפי התפשטות האהות לאותו צד מתרבות
העלות שלמטה פעם לדיון כשהוא מתפשט לצד שמאל ופעם
לרחמים כשהוא לצד ימין. והו' שאמר עמוד מכסא הדיון
ושב על כסא הרחמים. ר"ל תאציל אצילות כחך לצד
הרחמים, וזאת היא הברכה היוצאת מן הברכה העליונה,
החיכונה הפנימה וחיצונה, והיא עלה הראשונה.

והאֱהִיִּים אנה לידי לכתוב דרך קצרה כחר שם טוב
הגדול והנורא על פי הקבלה. וסמך מן המקרא. וכתבנו
כבר קצת סוד היסוד המרובע. והנהר היוצא מעדן להשקות
את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים. יוצא מבית
קדש הקדשים. ומשקה את השרשים. הם המלאכים
הקדושים, חשמלים. עתים ממללים. ועתים חשים. ודמות
פניהם מכסים. בין הקדש ובין קדש הקדשים. ומשם
לאופנים המשלשים קרוש ומקדישים. והקול נשמע לאישים.
והם המודיעים לאנשים. ומן המקדש וחוצה. ארבע יסודי
גוף האדם הנמצא. ולזה יש משל ומליצה⁹. כי יש לכסף

9) Die folgende Erklärung von Hiob 28 ist
wörtlich der dritten Einleitung zum Commentar

מוצא ומקום לזהב וכתיב גם כן (איוכ כ"ח ב') ברזל מעפר יוקח ואבן יצוק גחוושה, הזכיר בכאן ד' טחכות המוצקים בארץ כנגד ד' יסודות האדם והם לבנה ושחורה אדומה וירוקה, גם את זה לעמט זה עשה האלים, וכן כל דבר חי מרגיש ושאינו מרגיש יש בו ד' יסודות שואכים חיים מן היסודות הראשונים הרוחניים שהם בכלל עשר הספירות אבות כל ההולדות, וכשהזכיר ה"ד יסודות התחתונים שהם הכסף והזהב הברזל והנחשת רמז ל"ד יסודות הראשונים כי יש להם מוצא, ופי' ואמר מאין מוצאם ואמר קץ שם לחשך ידוע הוא כי החשך יש לו אפיסה ולא יהא לומר בו יצירה אבל בריאה וכן לשון ר"ל יוצר אור ובורא חשך, והבריאה עצמה ר"ל שכרא מן החשך שאין לו קץ וסוף כלל אחד ואצילות אחד, וכשאמרו קץ שם לחשך ר"ל הגבול מן החשך שהוא גבול ונתן לו קץ וחכלה ולכל חכלה הוא חוקר ולכל מדה ומדה והוי' העומד בכח האפיסה ההיא נתן להם חקר, ר"ל אחר שהוציאם מן הכח אל הפיעל פעל בהם מדות וכלים מכלים שונים שיש להם גבול, ועל כן נאמר במקרא בחשך לשון בריאה והאור שהוא עומד בכח החשך בלשון יצירה, וזהו מגלה עמוקות מני חשך ויוציא לאור צלמות (שם י' כ"ב) קרא חשך וצלמות האפיסה אשר הוא בכח האור ושאר הדברים. וזהו שאמר אבן אופל וצלמות (שם כ"ח ג') קרא אבן הכנין הנכנה מן האותיות כמו שמפירש בספר יצירה. וכולן יונקות מן הרוחניות הדקות הארבעה התלויות במחשבה אשר היא האבן הזאת אשר שמתי מוצבה אשר ממנה התעוררת הרצון ומשם הסתפקות כל סבה וצרכי עליונים ותחתונים, ותחת' נהפך כמו אבן משל על הזוהר הנפלא והאור הוך והצח אשר אין לו ערך וקצב, ונקרא אבן על שם שהוא יסוד הכנין, ושאר כ"ב אותיות החקיקות בגלגלי המרכבה כמו כן קרואות אבנים על

---

des Hohenliedes von R. Asriel entnommen. Daher oben der Ausdruck: והאלהים אנה לידי .

שם שהם בונים ולכל פנה פונים דשנים ורעננים, הם הנקראים אבני שיש טהור על שם האור הנאור, והם המתגלגלות בגלילות עגולות ופורטות וכוללות בגרם המעלות, ואצילות הכחות הנאצלות מעלות העלות, וחתת רגליו כמעשה לבנת הספיר, והוא השם הנכבד יסוד היסוד, והיא הלכנה אשר בה בנה וחצב אבני מחצב אשר בהם קצב ל"ב נתיבות על שם נתיב לא ידעו עיט, יען כי היו סתומים וחסומים ולא נודע לא למלאכי השרת ולא הביט שם עין עד עת הרצון, ואז בחלמיש שלח ידו, המשיל החכמה לחלמיש על שם הויות שהיו בה סתומים, והמשיל העמק לדבר נסתר במקום קשה וחזק והפך שרשה, בצורות יאורים בקע, קרא יאורים כל הויות והוא מגורם אור כמו (שם ג' ד') אל חופע עליו נהרה, והם כל הויות הנכללות בשם מים במעשה בראשית, כדכתיב (כראשית א' ב') ורוח אהים מרחפת על פני המים. ואחר שיצאו המאורים ההם כל יקר ראתה עינו וכלל הויות שנאצלו ביום ראשון היו י' דברים מעורבכים זה בזה שמים וארץ • תהו ובהו • אור וחשך • רוח ומים • מדת יום ומדת לילה • זהו מבכי נהרות חבש (איוב שם) אחר שהיו י' דברים אלו נאצלים כאחת והי' העולם מים במים חבש אותם נהרות והכדיל בין מים למים במאמר יהו רקיע. ותעלומה יוציא אור מפיק ה"א העלום החכמה הוציא האור, והחכמה מאין תמצא מציאותו מאין, לא ידע אנוש ערכה הוא סדרה ר"ל לא ידע אנוש לסדר הויות ולידע חכונתם שנאמר (ישעי' מ"ד) ומו כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי משומי עם עולם, ולא תמצא בארץ החיים אפי' המלאכים אינם יודעים אותה, ומסדר דרך משל תהום אמר לא כי הוא וגו' וכל שאר הענינים, והחכמה מאין תמצא ונעלמה מעין כל חי מאוחם שחיהם חיי עולם, ומעוף השמים נסחרה אלו מלאכי השרת, אהים הבין דרכה, וצויר בה מה שצויר בהתכוננות והאציל ד' יסודות הראשונים, ואלו הם כי הוא לקצוות הארץ יביט תחת כל השמים יראה לעשות לרוח משקל ומים חכן במדה אז ראה ויספרה הבינו בה כמחשבה

הטהורה כאדם המשער את המעשה וחושב בלבו החלה
 ואחר כך מתחיל לעשית ולעסוק בו. ועל זה אר"ל מחשבתן
 של ישראל קדמה לכל, וכפי היצורים שהיו בה צייר באותו
 כלל שהאציל ממנה ויספרה ג' ספרים ספר וספר וסיפור
 שהם בחכמה והכונה ודעת, וההוויות לא עמדו על סדר
 חכונת הבנין, והיא יתברך המשיך אותם ההוויות וסדרם על סדר
 ועשה מהם בנין אחד ושם אחד, ואחר צירוף ושיקול והמרה
 בכ"ב אותיות אשר כל אחת ואחת קשורה בחברתה מקבילות
 אשה אל אחותה. וגם חקרה, שם אותה במדה שיש בה
 חקר וגבול א"ע"פ שאין לה גבול מצד התחלה עצמה,
 ויאמר לאדם היהודי, הן יראת ד' היא חכמה היא מדת
 טובו של הקב"ה והכל נמצא ויצא מויו החכמה ומחברך שם
 חמיד באין הפסק, ובעבור כי ממנה תוצאותם ומשם עקר
 הכתפקוחם אחת היא שאלחם ונגדה כל האותם לעלות
 ולהתעלות ולבא עד חכליתם ולבא אל הקדש פנימה ולשאוב
 מים ממעיני החכמה הנכבדת אשר היא חמידית ועקריה בלי
 סנה זולתה עומדת בלי הפסק, להספיק למשחדלים לרוץ
 ארח מישור ועולין לשאוב מצנור העליון, והעליון השופך
 מים חיים מוגשטי נרבה היא הסנה היוצאת מן התיבה הכתובה
 ב"ד אותיות, והם והיא מתהלכת בין החיות ומשם ממציא
 מציאות עולמו, ויהו"ה שמו יתעלה ויתברך אמן.

הוספה .

(שו"ה הריב"ש סימן קנ"ו .)

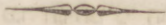
וגם הודעתך כי מורי הרב רבי פרץ הכהן ז"ל לא היה כלל מדבר ולא מחשיב באותן הספירות גם שמעתי מפיו שהרב רבי שמעון מקינון ז"ל שהיה רב גדול מכל בני דורו וגם אני זכור ממנו ואם לא ראיתיו בעיני והוא היה אומר אני מחפלל לדעת זה החינוק כלומר להוציא מלב המקובלין שהם מתפללין פעם לספירה אחת ופעם לספירה אחת כפי ענין החפלה והם אומרים כי זה פי' מה שאז"ל הרוצה להתחכם יודים להתעשר יצפין כלומר יכוין למדת ימין או למדת שמאל גם בחפלת שמונה עשרה יש להם בכל אחת ואחת כונה לספירה ידועה וכל זה הוא דבר זר מאוד בעיני מי שאינו מקובל כמו הם וחושבים שזה אמונת שניות וכבר שמעתי אחד מן המתפלספים מספר בגנות המקובלים והיה אומר הנוצרים מאמיני השלוש והמקובלים מאמיני העשירות וכבר קרה לי בהיותי סר"ק סטה שבא לשם החכם הישיש דון יוסף ׳ן׳ שושן ז"ל אשר כבר ראיתי אותו בבלנס יאה והוא היה חכם בתלמוד וראה בפילוסופיה והיה מקובל וחסיד גדול ומדקדק במצות וכיני ובינו היתה אהבה וחשק גדול ופעם אחת שאלתי לו איך אחס המקובלים בכרכה אחת מכוונים לספירה ידועה ובכרכה אחרת לספירה אחרת ועוד הכי יש אלהות לספירות שיחפלל אדם להן וענה לי חלילה שחיה התפלה כ"א לשם יתברך עלת העלות אבל הדבר הזה כמו מי שיש לו ריב ושואל מן המלך שיעשה לו דין יבקש ממנו שיצוה אל היושב על

המשפט שידין לו לא שיצוה זה אל הסוכן הממונה על האוצרות
 כי תהיה שאלתו בטעות וכן אם ישאל מן המלך שיתן לו מֶתֶן
 לא יאמר לו שיצוה אל השופט אבל שיצוה אל הסוכן וכן אם
 ישאל מִמֶנּוּ יוֹן יבקש שיצוה זה לשר המשקים וכן אם ישאל
 לחם יאמר לשר האופים לא בהפך זה כך הוא בענין התפלה
 שהיא לעולם לעלת העלות אלא שמכוין המחשבה להמשוך
 השפע לאותה ספירה המתחסת לאותו דבר שהוא מבקש
 עליו כמו שתאמר שכברכת על הצדיקים יכוין לספירה הנקראת
 חסד שהיא מדת הרחמים ובכרכת המינין יכוין לספירה הנקראת
 גבורה שהיא מדת הדין והקש על זה זה באר לי החסיד
 הנז' מכונת המקובלים והנה טוב מאד אמנם מי מכנים אותנו
 בכל זה הלא טוב להתפלל סתם לשי"ת בכונה והוא ידע באי זה
 דרך ישלים המבוקש כמאמר הכתוב גל על ה" דרכיך ובטח
 עליו והוא יעשה וזה מה שאמר הרב הגדול רבי שמעון
 דקיינון ז"ל שהוכרתי למעלה וכן הודעתוך מה שאמר לי
 ביחוד מורי הרב רבינו נסים ז"ל כי הרבה יותר מדאי חקע
 עצמו הרמ"ב ז"ל להאמין בענין הקבלה ההיא ולוה איני
 חוקע עצמי כאותה חכמה אחר שלא קבלתיה מפי מקובל
 חכם ואם ראיתי באורים על סודות הרמ"ב ז"ל וגם
 הם אינם מוגלים שרשי החכמה ההיא ומגלים טפח ומכסים
 כמה טפחים וקרוב לטעות בדבר מהם לכן בחרתי לבל
 יהיה לי עסק בנסתרות ומה ששאלת אם הספירות למטה
 ממעלת המלאכים או למעלה מהם אין ספק כי הספירות הם
 למעלה והם נאצלו ראשונה מן העשירית נאצלו המלאכים
 לדעת המקובלים וכן כת' בפיו רבי שם טוב בן גאון ז"ל
 בתחלת באורו לסודות הרמ"ב ז"ל ורבי יהודה
 הלוי ז"ל ב' בסלוק אחד שעשה ליום הכפורים היה אומרים
 אותו בכרצלונא בהיותה בשלוחה כי דוד ע"ה באמרו ברכו
 ה' מלאכיו רמו לעולם המלאכים ובאמרו ברכו ה' כל צבאו
 רמו לעולם האמצעי ובאמרו ברכו ה' כל מעשיו רמו לעולם
 התחתון ובעולם המלאכים אמר' כלשון הזה וכמה פנים לפנים
 הנוראים וכמה אחורים לאחורים הנוראים והספר ההוא אשר

אמרת שהוא לחכם רבי יצחק בן לטף קראו צורה
 עולם הנה הוא אצלי ובו כ"ז פרקים וכן ספר אחר לו
 קראו צרור המור ובו י"א פרקים וענין הספר הזה מענין
 הספר הקודם עוד ספר אחר קטן מחזיק ק' עליו קראו רב
 פעלים לפי שהוא מדבר במנין רבים וזה לא חלקו לפרקים
 כ"א למאמרים והם פ"ח מאמרים עוד לו פי' קוהלת והוא
 פי' נאה על דרך הפשט נוטה אל המושכל והחכמה הטבעית
 עוד הספר הגדול והנא' שבספריו קראו שער השמים והוא
 כעין מורה הנבוכים חלקו לארבעה שערים השער האחר
 יש בו כ"ח פרקים השער הב' יש בו כ"ד פרקים השער הג' יש בו
 י"ב פרקים השער הד' יש בו י"ו פרקים והספר הזה הוא נכבד
 מאוד ומדבר בו כפי המושכל והחקירה הפילוסופיא אבל מכטל
 דעותיהם כמה שהם נגד תורתנו כי החכם הזה נראה שראה
 הרבה בפילוסופיא והיה עם זה חוריי וחסיד וכן כ' בו טעמי
 המצות ולא ראיתי בספר ההוא שזכיר י" ספירות רק י"
 מעלות המלאכים כפי שהזכיר הרמב"ם ז"ל בספר המדע
 ובספר הזה מרחיב בו הביאור בכל דרכיו וזולתו בקצת דברים
 שמעלים ואמר והכן זה אבל בספר שרמזת אליו כל דבריו
 סתומים אין אדם מכין בהם ומי שיקדים לזה הספר קריאת
 ספר שער השמים יהיה לו חוספת הבנה בזה ובס' הזה הסתום
 הזכיר עשר ספירות אבל לא כדרך קבלת הרמב"ן ז"ל והנמשכים
 אחר קבלתו כי בס' הזה נראה כי דעתו שמעלות המלאכים
 הם מכלל העשר ועשר שלש מעלות ראשונות מן המלאכים
 המחוארות באש ובמים וברוח וכבר הזכירו כי הנכרא הראשון
 נקרא אש לזהט והצורה הרביעית היא אור השמש והחמישית
 היא נגלגל השכל והיא כלל הגלגלים והארבע צורות הנשארות
 הם ד' צורות היסודיות כמו שכ' זה בפ"ב מן הספר ואין
 זה כלל דעת חכמי הקבלה ונראה שהם דברים ברא אותם
 מלכו ומשכלו בלי קבלה וכן הזכיר זה הוא עצמו בפ' חמישי
 מן הספר ומי יטריח מחשבתו להבין הדברים החדשים העולים
 בלבו והוא מסתיר ומכסה אותם ולכן אמרתי בלבי יהיו לו

לכדו ואין לאחרים אחי הן אמת פי' ל"ב נתיבות כדרך המקובלים
 שהם עשר ספירות וכ"כ איחיות שבהם יסוד הרבור ושהם
 גרמו' במלו' שעולה כ"כ וי' וזה נאה אך בעצם הספירות
 ברר דרך לעצמו מלכו ולכן אני אמר שאין לסמוך כדברים
 כאלו אלא מפי חכם מקובל .

In meinem Verlage sind ferner erschienen und in allen Buchhandlungen zu haben:

סדר יוצרות . Das Buch Jozerot oder die religiösen Lieder für alle Sabbate des Jahres in sorgfältig corrigirtem Texte und mit strophischer Anordnung als Chrestemathie des schweren Styles. Mit einer einleitenden geschichtlichen und sprachlichen Skizze. 8. Leipzig 1852. 1 Thlr.

ספר כוזרי . Das Buch Kufari des Jehuda ha-Levi, nach dem hebräischen Texte des Jehuda Ibn Tibbon herausgegeben, übersetzt und mit fertflauendem deutschen Kommentar, so wie mit einer allgemeinen Einleitung versehen von Dr. David Cassel. gr. 8.

Befindet sich unter der Presse und wird am Jahreschlusse vollendet; früher erschienen davon zwei Lieferungen.

Adolph Jellinek und die Kabbala. Ein Literatur-Bericht von Dr. J. M. Jost. 8. Leipzig 1852. Pr. 3 Ngr.

Leipzig im Oct. 1852.

A. M. Colditz.

besitze. Der Hamburg. Codex hat zumeist richtigere Lesearten, und scheinen überhaupt in der Amsterd. Edition mehre Glossen in den Text gekommen zu sein. Die Varianten, welche in der Amsterd. Ausgabe in Parenthesen angeführt werden, finden sich fast alle in dem Hamburger Codex. Ich bin zumeist dem Letztern gefolgt und habe mir nur Abweichungen erlaubt, wo ich Schreibfehler oder Auslassungen wahrgenommen hatte.

hervor. Die Welt ist ein Kreis, der in zwölf Winkel getheilt werden muss, wenn sie einander gegenüber stehen sollen, d. h. wenn die Fürscheidung Alles überschauen soll, jeder der 12 Schenkel hat 6 Dimensionen, was die Zahl 72 giebt.

Im Ganzen sieht man in dieser Abhandlung sehr deutlich den Synkretismus der Mystik mit der jüdisch-arabischen Philosophie des Mittelalters (vergl. den Ausdruck שכל הפועל, die Eintheilung der Humores, der Sphären, der Seelenkräfte), der sich auch bei R. Elasar aus Worms findet und der überhaupt der Charakter der ausgebildeten Kabbala ist.

§. 4.

Quellen.

Das „Keter Schem-Tob“ liegt handschriftlich in einem Codex (287) der Hamburger Stadtbibliothek, (Fol. 59b), von welchem ich mir eine Abschrift fertigen liess⁹⁾, und wurde 1810 von Isaak aus Lithauen¹⁰⁾ zu Amsterdam in 4. und mit rabbinischer Schrift herausgegeben. Es befindet sich auch anonym unter der Aufschrift מאמר פלוני אלמוני in den „Likkutim“ des Gabriel Warschauer S. 26—32, die ich jetzt selbst

9) Durch Herrn J. Witkowski in Altona.

10) ממודינה ליטא auf dem Titelblatte bedeutet מ"ל, wie es auch in der Approbation des Amst. Rabbiners Samuel S. 2 deutlich heisst, und ist nicht etwa ein Familienname Mamel, wie Fürst B. J. II, 201 schreibt.

sich immer mehr nach unten, wie der menschliche Körper die schwächste der Manifestationen ist. So werden durch die drei Buchstaben Jod, He, Waw der Gedanke oder der heilige Geist, der Hauch oder die Lebenskraft und das Körperliche dargestellt. Das letzte He im Gottesnamen steht theils, um die drei Zeitdimensionen bilden zu können (*hajah, howeh, jihjeh*), und theils, um durch das doppelte He auszudrücken, dass Gott der Anfang und das Ende, das Obere und das Untere des Weltalls ist, in deren Mitte die durch das Waw symbolisirte concrete Welt ruht. Die Abkürzung des Tetragrammaton bilden die zwei Buchstaben Jod und He (*JaH*), welche die vorzüglichsten sind, und als Buchstaben den Zahlenwerth 26 haben, wie der vierbuchstabile Gottesname. Das Tetragrammaton wird ferner ADoNaJ gelesen; und so wird das Jod zum Alef, zum Anfang = 1, das He zum Dalet = 4, d. h. den vier von Gott beherrschten Weltgegenden, das Waw = 6, d. h. den sechs Begrenzungen des Körpers, zum Nun = den 50 Pforten der Einsicht, und das He zum Jod, um anzudeuten, dass Gott so sein wird wie er war. Rechnet man jeden Buchstaben des Tetragrammaton im Quadrat, so bekommt man die Zahl 186, was dem Zahlenwerthe der Wörter א"ל הכס"א (auf dem Throne), פוע"ל (Schöpfer) und אופנים (Ofanim) entspricht. Das *plus* von 1 in dem letzten Worte zeigt an, dass Gott allein Alles regiert. Aus dem vierbuchstabigen Namen geht der 12- und 72buchstabile auf folgende Weise

die Buchstaben Chaf, Lamed, Mem, welche zusammen das Wort MeLeCh (König) geben, dazu nimmt, neun Zeichen vor, und eben so viel hinter sich, was die Idee ausdrückt: der Ewige ist König und trägt die höhere und die niedrige Welt. Ferner wird dadurch angedeutet, dass die letzte Sefira, das Reich (מלכות), welche die reale Welt darstellt, und die unterste Stelle einnimmt (למטה מכל"ם), mit dem Göttlichen zusammenhängt, wie es mit dem Buchstaben כ"ל im Verhältniss zu Jod der Fall ist. Seinem Zahlenwerthe nach betrachtet, ist Jod = 10, der höchsten Zahl. Nun giebt es zehn Engelschaaren, die Zehnzahl bilden 7 Sphären, 2 Elemente — indem Feuer und Luft, Wasser und Erde cohäriren — und Einer der sie alle leitet, und zehn sind die Sefirot, denen ihrem Wesen nach und von unten nach oben aufsteigend, die Gestalt der Buchstaben von Alef bis Jod entspricht. Die zehn Sefirot finden wieder ihr Abbild in dem menschlichen Körper (dem Hirn, den Armen, dem Herzen, den Schenkeln) und werden durch Farben unterschieden. — Das He graphisch betrachtet ist dem im Herzen ruhenden Gedanken, dessen Sinnbild das Jod, gleich, von der phonetischen Seite drückt es durch einen blossen Hauch das Sein aus, und in seinem Zahlenwerth fünf ist es die Hälfte von zehn, der die durch die vier Ströme des Eden symbolisirten vier Humores des Körpers nebst der Seele entsprechen. — Das Waw, welches nach dem He folgt, hat die Gestalt eines Körpers und verdünnt

Sabbat einen Vortrag hielt, der nach dem Urtheile Aller die Rabbinen des Landes in Schatten stellte“⁷⁾.

§. 3.

Charakteristik des Keter Schem-Tob.

Die Einleitung zu dieser Schrift hat in Worten und Wendungen Anklänge an die unter dem Namen „Schir ha-Jichud“ bekannte religiöse Hymne, deren Verfasser, R. Samuel ha-Chasid⁸⁾ auf R. Elasar aus Worms, den Lehrer unseres Abraham, so bedeutend influirte, und der Schluss des „Keter Schem-Tob“ ist der 3. Einleitung zum Commentar des HL. von R. Asriel⁹⁾ entlehnt. Den eigentlichen Mittelpunkt der Schrift, dessen Quelle Ibn Esra's „Sefer ha-Schem“ ist, bildet folgende Betrachtung über das Tetragrammaton und die sich ihm anschliessenden zehn Sefirot. Gott wählte die vier Buchstaben Jod, He, Waw, He (יהוה) zu seinem Namen, weil sie sich von allen andern Buchstaben durch besondere Eigenthümlichkeiten auszeichnen. Das Jod graphisch betrachtet ist dem mathematischen Punkt gleich, aus dem sich die räumlichen Körper entwickeln, und symbolisirt die Geistigkeit Gottes, der nichts gleich kommt, sowie den reinen heiligen Geist. In der Reihenfolge des Alphabets bildet das Jod den Mittelpunkt, hat, wenn man

7) Vergl. meine „Beiträge“ II, 49 ff.

8) Vergl. Landauer, Orient 1845, 181.

9) Siehe den hebräischen Theil S. 45 Anmerk. 9.

§. 2.

Lebensverhältnisse des R. Abraham
aus Cöln.

R. Abraham ben Alexander aus Cöln — wie er in den Handschriften seines „Keter Schem-Tob“ genannt wird — war ein Schüler des R. Elasar aus Worms und blühte um das Ende der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts. R. Salomo Ibn Adrat erzählt von ihm in seinem 548. Gutachten Folgendes: „Ich sah einen Mann aus Deutschland Namens Abraham aus Cöln, der bis zu dem König von Castilien, dem Vater des jetzt regierenden Fürsten, kam (Alfons X.) und sich Natan genannt hatte, um nicht erkannt zu werden. Er predigte einmal in der Synagoge zu Cöln, und während er an der Westseite stand, erscholl die Stimme von der Ostseite, er beantwortete alle Fragen, die ihm vorgelegt wurden, jene Stimme übertraf alle Gelehrten in Israel, und entweder war es dieser Abraham selbst oder der Prophet Elija, der so redete⁶⁾. Auch erzählte mir ein alter und ehrwürdiger Gelehrter, der in dem Hause meines Vaters war, dass dieser Abraham vor demselben, in Gegenwart vieler Rabbinen, die sich eingefunden hatten, an einem

---

6) Jost (Geschichte VII, 390 n. 2) denkt an einen akustischen Bau der Synagoge, was aber schon früher und auch bei Andern hätte wahrgenommen werden müssen; S. Cassel (die Rabbinenversammlung, S. 9 Anmerk. 19) hält R. Abraham für einen Bauchredner.

14.	ס' שיעור קומה	}	Oppenheimer, Nr. 14 auch bei Michael.
15.	סוד המרכבה		
16.	סוד התשובה		
17.	ס' החיים ³⁾	}	Michael.
18.	ס' השם		
19.	פי' עשר שמוח		

20. פי' ספר יצירה, zum Theil abgedruckt in der Ausg. des Buches Jezira von Mantua 1562, 4; Amst. 1642, 4; Zolkiew 1745, 4; Grodno 1806, 4; Wilna - Grodno 1820, 4.

21. יין הרקח, Commentar zum HL. und Rut, Lublin 1608, 4.

Da uns der Einblick in die verschiedenen handschriftlichen Werke Elasar's nicht gegönnt ist, so können wir nicht angeben, ob nicht einige der hier aufgezählten Werke identisch sind und nur unter verschiedenen Namen aufgeführt werden. So viel aber ist uns bekannt, dass R. Elasar sich mit Buchstaben- und Zahlenmystik beschäftigte, und dass der Jezira-Commentar Sabbatai Donolo's⁴⁾ und die Schriften Saadja's auf ihn merklich influirten⁵⁾.

---

3) Wird von Ziuni als Quelle citirt. Siehe den hebräischen Theil, S. 29 Anmerkung.

4) Dies geht aus seinem Jezira-Commentar und aus dem Buche Rasiël hervor, das von R. Elasar herrührt. Vergl. Zunz GV., S. 168 Anmerkung a, meine „Biographische Skizzen“, LBl. des „Orient“ 1846, 245—56.

5) Siehe Landauer, Orient 1845, 181.

nach Mainz gebracht wurde²⁾ —, dieser von seinem Vater R. Isaak, dieser von seinem Vater R. Elasar ha-Gadol, dieser von R. Simon ha-Gadol, dieser in aufsteigender Lehrerfolge von R. Mose dem Alten, und dieser von Abu Hârûn, dem Sohne R. Samuel ha-Nasi's, der aus Babylonien sich entfernen musste, empfangen habe. R. Elasar aus Worms, dessen kabbalistische Schriften in Deutschland, Italien, Frankreich und Spanien im 13. Jahrhundert gekannt und citirt werden, hat folgende kabbalistische Werke verfasst:

1. חכמת הנפש 'ס oder חכמת הנפש (bei Oppenheimer, Michael und Luzzatto; s. auch נובלות חכמה, 195 a).

2. סודי ריזא (Oppenheimer, Michael, Luzzatto und נובלות). Ein Theil desselben ist in dem gedruckten Buche Rasiël enthalten.

3. סודות התפלה (Oppenheimer und Michael).

4. מדרש על פרשיות החורה (Oppenheimer und Michael).

5. 'ס הסוד הייחוד והאמונה (Oppenh., Michael und München).

6. 'ס הכבוד

7. 'ס נעלם

8. שער סמוכים

9. 'ס מלאכים

10. 'ס חגין

11. 'ס פסק

12. 'ס הקולות

13. 'ס שערי בינה

} Oppenheimer, נובלות .

2) Siehe Luzzatto, *il Giudaismo illustrato* I, 30ff.

IV.

R. Abraham aus Cöln.

§. 1.

Die deutsche Kabbalisten-Schule.

Die deutsche Kabbalisten-Schule, deren bedeutendster Lehrer R. Elasar aus Worms (gest. 1238) war, hat ihren letzten Ursprung in den Hochschulen Babyloniens, wofür zwei alte Traditionen bei R. Schem-Tob und dem genannten R. Elasar sprechen. Der Erstere berichtet (Emunot, 39 b), dass R. Keschicha, der von Sora nach Apulien gekommen war, daselbst R. Jehuda ha-Chasid, der zu ihm aus Corbeil herbeigeeilt war, in der Kabbala unterrichtete und für ihn ein kabbalistisches Compendium abfasste, und dieser sie wieder dem R. Elasar aus Worms mittheilte. Der Letztere erzählt¹⁾, dass er kabbalistische Mysterien von R. Jehuda ha-Chasid, dieser von seinem Vater R. Samuel ha-Chasid, dieser von R. Elasar Chasan aus Speyer, dieser von R. Kalonymos — der 787 von Carl dem Grossen von der Lombardei

1) Angeführt von מצרף לחכמה, 14 b. Vergl. Asulai Waad I 20.

im Sohar ganz übergehen soll? — Musste nicht eine Verbindung mit Spanien stattgefunden haben, da der Sohar dort so frühzeitig angetroffen wird? Wer war nun der Verbreiter des Sohar in Spanien? — Woher kommt es, dass Jehuda Chajjat die Schriften Abulafia's verdammt und den Sohar anpreist? — Warum sollen wir an der Wahrheit des Berichtes im Konst. „Juchasin“¹⁵⁾ zweifeln, da die dort erwähnten Personen und Umstände eine geschichtliche Basis haben¹⁶⁾? Die Tradition hat auch in der Literaturgeschichte ihren Werth, und so werden wir bis auf Weiteres Mose de Leon als den Haupturheber und Verbreiter des Sohar in Spanien¹⁷⁾ betrachten, ohne jedoch die Untersuchung für abgeschlossen zu erklären.

---

15) Siehe „Moses ben Schem - Tob de Leon“, 1. Beilage.

16) Siehe „Beiträge“ II, 72 ff.

17) Allerdings schreibt Abulafia in seinem ושלח הספר, der Engel habe ihm gesagt: לספרר , was auf eine Verbindung mit Spanien hindeutet!

macht er auf dieselbe Anspielungen im Anfange und am Ende seines Sendschreibens, und verweist in dieser Beziehung auf das Buch Bahir und die Schriften Mose ben Nachman's. — Im Ganzen stellt sich heraus, dass Abulafia von der tradirten Kabbala in seinem Systeme abwich, indem er den Hauptton auf die Permutation und Combination der Zahlen und Buchstaben legte, und es ist demnach kein Wunder, wenn er von den Kabbalisten seiner und der spätern Zeit zurückgewiesen wurde¹⁴⁾.

§. 4.

Ist Abulafia Verfasser des Sohar?

Von unserem Abulafia behauptet Landauer (Orient a. a. O.), dass er den Sohar zwischen 1270 — 1280 verfasst habe. Abgesehen von den Gegengründen, die wir in dem Vorwort zu „Moses ben Schem-Tob de Leon“ und an verschiedenen Stellen der „Beiträge zur Geschichte der Kabbala“ aufgestellt haben; abgesehen von dem Umstande, dass der Sohar schon 1290 in Spanien bekannt war (s. „Beiträge“ II, 69 ff.): setzen wir Landauer's Behauptung folgende Bedenken entgegen: Warum findet man nichts im Sohar von der prophetischen Kabbala Abulafia's? Ist es möglich, dass ein Mann, der auf diese Art Kabbala den Hauptaccent legt, sie

---

14) Siehe das Vorwort Jehuda Chajjat's zu dessen מנחת יהודה .

nünftige (in dem Hirn) entsprechen und gleichfalls zu einer höhern Einheit sich gestalten. So ist es möglich, dass der in die prophetische Kabbala eingeweihte Kabbalist nach und nach alle seine Kräfte zusammenfasst, sie auf einen Punkt, auf Gott richtet und sich mit ihm verbindet, wozu ihm die aus Zahlen- und Buchstabenpermutationen in ununterbrochener Folge sich entwickelnden Begriffe die Stufen bilden¹³⁾, auf denen er zu Gott aufsteigt. Er, sagt Abulafia, beschäftige sich mit der prophetischen Kabbala, daher sei ihm auch Gott erschienen, habe ihm seine Geheimnisse offenbart und ihm die Zeit der Erlösung mitgetheilt. Da man ihm wahrscheinlich vorgeworfen hatte, dass er die Lehre von der Traduction der Seelen (סוד העבור) ignorire,

13) In seinem סוד עיקר הנבואה in dem סחרי תורה verbreitet er sich ausführlich über die Operation, durch Buchstaben- und Zahlenpermutationen Begriffe zu gewinnen, die allmähig zu Gott führen. Z. B. אותיות הקדש, das den Zahlenwerth von 1232 hat, ist daher gleich den Worten התורה האמצעית oder התורה מצות התורה; ferner ist התורה = 616 = האמצעית, und למוד מצות = 616 und צלם ורמות. Rechnet man dann die Tausende als Einheiten, so ist $1232 = 233$, und mithin אותיות הקדש = גרל oder רגל. So kann man noch durch andere Permutationsweisen neue Begriffe schaffen, die man seinem Gedächtnisse einprägt und von selbst allmähig in immer höhere Regionen der Prophetie aufsteigt. Die Buchstaben nennt er daher: אורים וחומים, שהם מאירים עיני הלכות, ומשלימים רעיוני המחשבות, ומוכים הרעות העליונות, ומראים דרכי התבוננות, ומודיעים המעמדות, ומורים מציאות ההיות הנפרדות, ומגידים העתידות.

denen nebst den Vocalen und Accenten die verschiedenen Gottesnamen combinirt werden, welche den Kabbalisten auf die Stufe der Prophetie erheben, so dass sein Geist aus sich heraustritt, mit Gott sich verbindet und mit ihm Eins wird. Dies wird nach und nach durch folgende Betrachtung bewirkt. Die zehn Sefirot sublimiren sich allmählig zur obersten Sefira, der Gedanke, die Krone oder die Urluft genannt, welche die Wurzel aller Sefirot bildet und in dem Boden des schöpferischen En-Sof ruht. So werden ja auch alle Zahlen auf Eins zurückgeführt, und so verwandeln sich die verschiedenen Bäume nebst ihren Wurzeln und Zweigen, sobald sie in's Feuer geworfen werden, in ihren Ursprung, in Erde. Den zehn, aus obern, mittlern und untern bestehenden Sefirot entsprechen die Buchstaben des Atfabets, die in drei Reihen von je zehn Buchstaben — die End-Buchstaben mitgerechnet — vertheilt, mit dem Alef anfangen und endigen, ferner der menschliche Körper mit seinem Kopfe, seinen beiden Armen, seinen Lenden, den Hoden, der Leber, dem Herzen, dem Hirn, die alle zu einer höhern Einheit sich vereinigen und in dem thätigen *νοῦς* Eins werden, der sich wieder mit Gott verbindet, als der Einheit, zu der Alles zurückkehrt. Nach einer höhern Auffassung sind die Sefirot auf eine höhere Trias zurück zu führen, welcher die Buchstaben Alef, Bet, Gimmel und die drei im Menschen verbundenen Principien: das vitale (im Herzen), das vegetative (in der Leber) und das ver-

Die Tradition der Kabbala, die bis auf Mose zurückgeht, zerfällt in zwei Theile, von denen der zweite dem ersten dem Werthe nach über-, der Reihenfolge des Studiums nach untergeordnet ist. Der erste Theil beschäftigt sich mit der durch die Sefirot-Lehre, wie sie im Buche Jezira vorgetragen wird, vermittelte Gotteserkenntniss. Die Anhänger dieses Theiles haben eine Verwandtschaft mit den Philosophen, welche Gott aus seinen Werken zu erkennen suchen, und das Göttliche steht ihnen als Object gegenüber gleichsam wie ein Licht, das in ihr Bewusstsein hineinstrahlt. Sie geben ferner den Sefirot verschiedene Namen als Merkmale und Kennzeichen, und Einige unter ihnen unterscheiden sich wenig von den Christen¹²⁾, da sie an die Stelle einer Trias eine Dekas setzen, die mit Gott identisch sein soll, was, wie wir oben S. 13 sahen, in der Schule des R. Isaak des Blinden gelehrt wurde. Der zweite und wichtigere Theil sucht Gott durch die 22 Buchstaben des Alfabets zu erfassen, aus

---

für אמרה , S. 14 Z. 3 v. u. אחר für אחד , S. 15 Z. 14 v. u. חלקי דעות השם für חלק ידיעה השם , S. 16 Z. 17 v. o. השנים für השניים , S. 17 Z. 13 v. u. באה für באחי , S. 25 Z. 12 v. o. הספירות für המהחלפום , Z. 9 v. u. המתחלפום für gelesen werden.

12) Seine Ansicht über den Stifter des Christenthums spricht Abulafia am Schlusse des 1. Th. seiner סחרי תורה im סוד כלבול הדחות aus, die in einer Handschrift der Pariser Bibliothek, wahrscheinlich aus Furcht vor der Inquisition, ausgelassen wurde.

Gebahren wie durch seine Schriften seinen Glaubensgenossen in Italien Aergerniss bereitet hatte, wendeten sich diese an den berühmten Rabbiner zu Barcelona, R. Salomo Ibn Adrat, damit er ein Gutachten über das Treiben des Propheten und Messias abgebe. Dieser erwiederte dem R. Achitub zu Palermo in einem Schreiben, das für uns verloren ist¹⁰⁾ und, wie man aus der Replik Abulafia's schliessen kann, denselben sehr hart angriff und ihm zum Vorwurfe machte, dass er von den Hauptelementen der Kabbala, der Sefirot- und Traductionslehre, die im Buche Bahir entwickelt wird, nichts verstehe, und dass er mit ganz neuen Ansichten über die zur Prophetie führenden Buchstaben- und Zahlenmystik auftrete. Zu seiner Vertheidigung richtet er an einen Freund in Spanien Namens Jehuda, genannt Salmon, das hier veröffentlichte „Sendeschreiben“, dem ein an R. Salomo Ibn Adrat direct sich wendender Brief beigegeben war. Es giebt, sagt Abulafia, vier Quellen der Erkenntniss: 1) die fünf Sinne (Erfahrungssätze), 2) die abstracten Zahlen (*aprioristische Sätze*), 3) der *consensus communis* (allgemein anerkannte Sätze), und 4) tradirte Lehren (Traditionssätze)¹¹⁾.

---

10) Dass das 548. Gutachten des R.S.B.A. nicht das an R. Achitub gerichtete Schreiben ist, wie Landauer im Orient 1845, 382 fälschlich behauptet, siehe mein „Moses b. Schem-Tob de Leon“, S. 39. 40. 49—52, meine „Beiträge“ I, 30 ff. Vergl. auch Zunz zur Geschichte, S. 516 Anmerk. b.

11) Im hebr. Theil muss S. 13 Z. 9 v. o. אמתרתי

Der Letztere, R. Elasar aus Worms, Schüler des Samuel ha-Chasid, dessen mit Zahlencombinationen sich beschäftigender Commentar über Exodus sich in der Oppenheimer'schen Bibliothek befindet⁸⁾, hat sich, so viel von seinen Schriften bekannt ist, der Zahlen- und Buchstabenmystik sehr hingeeben und mit der wunderthätigen Wirkung der Gottesnamen befasst. Auch auf ihn beruft sich Abulafia in seinem „Sendschreiben“ und in seinem Commentar zum More⁹⁾. Wir können es daher als gewiss betrachten, dass die beiden genannten Kabbalisten, nächst Ibn Esra, einen mächtigen Einfluss auf die Entwicklung Abulafia's ausübten. Uebrigens muss noch bemerkt werden, dass seine Ansicht von dem Wesen der Prophetie, die in seinen Schriften eine Hauptrolle spielt, mit der Maimuni's ganz übereinstimmt, wie er denn überhaupt dessen „More Nebuchim“ sehr hoch stellt.

§. 3.

Veranlassung und Inhalt des Sendschreibens.

Als Abulafia, beherrscht von der Meinung, er sei Prophet und Messias, sowohl durch sein

8) באור ארוך על ס' שמות מכבוד רבינו שמואל החסיד ס' יקר בגמטריאות ורמזים על כל פסוק וחיבה כמו בעל הטורים נכתב כחיבה ישנה על קלף 580 דפים. ואמר הר אליעזר: סוד מלאך ושכל 9) In מזורמ שא ז"ל כי שכעים שמות העירונו רבותינו הקדושים על זה בפרקי הכלות ובזולתם בחיבורי ר' עקיבא ור' ישמעאל ע"ה הם כולם נודעים לפי צירופם ולפי גימטר' שלהם.

dirte, und obwohl er die Buchstaben- und Zahlenmystik ganz eigenthümlich ausbildete (s. §. 3); so haben doch die beiden in der Geschichte der Kabbala besonders hervorragenden Männer: Mose ben Nachman und R. Elasar aus Worms auf ihn zumeist influirt. Der Erstere bemerkt im Vorwort zu seinem Pentateuch-Commentar: „Wir besitzen eine glaubwürdige Tradition, dass der ganze Pentateuch aus Gottesnamen besteht, indem die einzelnen Worte in Namen vertheilt werden können; so kann man den ersten Vers der Genesis: *bereschit bara elohim* in „*berosch jtbara elohim*“ auflösen, und dieses Verfahren kann bei dem ganzen Pentateuch angewendet werden, wozu noch die Buchstaben- und Zahlencombinationen der Gottesnamen kommen“. Auch legt Mose ben Nachman grossen Werth auf eine zu seiner Zeit existirende Schrift, „*Sefer ha-Taggin*“ genannt, welche die im Pentateuch mit Kronen versehenen Buchstaben aufzählt und die, nach seiner Meinung, als Folie für grosse Schriftgeheimnisse dient. Und in der That beruft sich Abulafia nicht blos in seinem „Sendschreiben“ auf Mose ben Nachman, sondern auch in seinem mystischen Commentar zu Maimuni's „*More*“⁷⁾.

---

7) Anfang der Einleitung: ואומר החלה דע כי הדרכים אשר באמצעותם יודעו ויאמנו לנו כוונות וסודות החורה על אמתתה הנקראים מופתים תוריים הם שלשה והם הצרופים והגמטריאות ונוטריקון כמו שלמדנו הרב הגדול המקובל האמתי רמב"ן ז"ל בפסוק הלא כתבתי לך שלישים כמועצות ודעה וג'. Vergl. ferner die Einleitung zum 1. Theil der תורה .

ford, Rom, Wien, Leipzig, Parma) zerstreut sind und von denen bis jetzt keines durch die Presse veröffentlicht wurde⁶⁾. Abulafia's Charakter ist excentrisch-fanatisch, er ist ruhmrednerisch und hängt sehr zähe an einer vorgefassten Meinung. Sein Todesjahr ist nicht bekannt.

§. 2.

Abulafia's kabbalistische Schule.

Obwohl Abulafia von sich selbst sagt, dass er alle kabbalistischen Schriften seiner Zeit stu-

6) Herr Reggio theilt mir folgende Stellen aus Abulafia's האות ס' mit: אלהי אברהם: על פי ה' אלהי יצחק ואלהי יעקב דבר זכריהו רועה אה כל האלהיות בספר הזה וכחכם והיה כל הקורא בשם ה' מוודעו והרורש בשנת: חכמתו ממשכיליו יקרא קדוש בקדשו ארבעים שנה וחמש שנים וחמשת אלפים שנה בחדש השלישי בחשבון הירח בשנה העשירית למחזור בחדש כסליו הוא החדש החשעי לחשבון השמש בשנה החמישית למחזור כירח כסליו הוא אחד לחדש למנין הנחשב לשנות יצירה אדם העיר ה' את רוח זכריהו לשנות ולכפול כפרי וה' שלח לעמו רופא: ferner: נבואותיו ולהשלים חצי הספר לרפא מהץ מכתם בהודיעו לחכמו שמו וחכמי ישראל חלו והוכו בכל חלי ובכל מכה אשר לא כתוב בספר תורת משה איש האלהים ויאמר ה' אל זכריהו הנביא לכה ואשלחך אל עם מוכי לכב לרפאות חליו וצרי שמי וזכרי זה קהה אחד; ferner über seine Leidenschicksale in Italien: מעיר לעיר וממקום למקום עד בואו במדינת מיסינה באי קוטתינא ושם ישב בלתי חפצו ימים רבים ויהי בימים ההם ויאמר ה' אל זכריהו כתב לך את הספר הזה החולק על מחשבות חכמי ישראל המתפארים באשר לא חפצתי בדור הזה האומרים מדוע נחשב שם ה' ומה הועלת לנו בו כי נזכרנו ומה יועילנו חשבוננו כי נחשבנו הלא טוב לנו חשבון מספרי מפקד כסף ומגוני זהב כי בם נוכל להועיל לנו ולכל אוהבינו.

durch das Medium der Buchstaben- und Zahlencombinationen ein Prophet geworden sei und dass sich ihm Gott offenbart habe³⁾, verliess dann seine Vaterstadt, ging nach Barcelona, Urbino (1279), Turin, wo er gefangen genommen und wieder frei gelassen wurde, und lebte 1280 in Capua, wo sich vier lernbegierige Jünglinge zu ihm gesellten, die er unterrichtete⁴⁾. Im Jahre 1281 ging er nach Rom, suchte am Rüsttag des Neujahrsfestes den Papst zu bekehren und war 28 Tage in schwerer Haft. Dann reiste er wieder nach Sicilien, wo er 1285 schriftstellerisch thätig ist, tritt als Prophet und Messias auf, wird von seinen Glaubensgenossen verfolgt, findet auf der Insel Comino bei Malta ein Asyl, wo wir ihn 1288, 1289, 1291 schriftstellerisch thätig finden. Er verfasste mehrere kabbalistische Werke⁵⁾, die Landauer (a. a. O.) aufzählt, die in verschiedenen Bibliotheken (zu München, Paris, Ox-

3) Vergl. das Sendschreiben S. 18 und 19.

4) והנה יש לי עשר שנים נפרדתי ממקום מולדתי מעיר טודילא שבמלכות ספרד וגליתי ממקום למקום למצוא חכמת החורה וסתריה ואני היום בעיר פוטן (קפואה?) וחברו אלי יחד ארבעה טורי אבן אלה שמוחם שוהם וישפה שבו ואחלמה והם אבני שוהם ואבני מלואים לאפור ולחשן והילדים האלה אל ארבעתם נתן אלהים מדע והשכל בכל ספר וחכמה וע"כ הקרבתיים למשמעתי בכל יכולתי וחדשתי להם שמות וקראתיים בשם דניאל חנניה מישאל ועזריה קראתיו זכריה . ביאור סודות המורה oder סתרי חורה , וכו' Einleitung zu

5) Unter verschiedenen Namen wie רויאל , רויאו . Als אברהם הרואה kommt er in einigen kabbalistischen Schriften vor. Sein השכל אור wird Neweh Schalom V, 4 citirt.

III.

Abraham ben Samuel Abulafia.¹⁾

§. 1.

Lebensverhältnisse Abulafia's.

Abraham ben Samuel Abulafia wurde im Jahre 1240 in Tudela geboren, studirte bis zu seinem 30. Jahre Bibel, Grammatik, die Halacha und die Haggada, Philosophie, Medicin, machte sich mit den religionsphilosophischen Schriften Saadja's, Bachja ben Josef's, Maimuni's und Antoli's bekannt, lag besonders den Werken Abraham Ibn Esra's ob, lernte alle kabbalistischen Werke seiner Zeit kennen, besass zwölf Commentare zum Buche Jezira²⁾, glaubte, dass er

---

1) Die Quellen für diese Darstellung waren ausser Landauer's Forschungen im Literaturblatt des „Orient“ 1845, das hier gedruckte Sendschreiben Abulafia's und dessen סתרי תורה zum More Nebuchim, das ich handschriftlich besitze. Beide Schriften Abulafia's wurden nach cod. 127 und 217 der Pariser Nationalbibliothek von dem Rabbiner Josef David Sinzheim 1790 abgeschrieben, die Abschrift gelangte in den Besitz des Herrn E. Rosenthal in Hannover, der sie mir auf eine kurze Zeit zur Benutzung überliess.

2) Siehe das Sendschreiben S. 18.

einstimmt, die nach dem Abdrucke in den „Likutim des Gabriel Warschauer“²⁰⁾, Warschau 1798, 8. veranstaltet wurde.

es auffallend, wie ein Blindgeborener über Licht- und Farbenmystik spekuliren konnte! — Ueber die Verbreitung des Bahir siehe „Beiträge“ II, 64 ff.

20) Die Benutzung dieser in Deutschland seltenen Sammlung verdanke ich Herrn Senior Sachs in Berlin.

war,¹⁷⁾ und über dieses Thema eine Schrift unter dem Namen „Sefer ha-Jichud“ schrieb.¹⁸⁾ In derselben Schule wurde auch dem R. Nechunja ben Hakana vieles Kabbalistische zugeschrieben, wie dies der Anfang des Buches Bahir zeigt, der von R. Isaak dem Blinden herrührt.¹⁹⁾

Da nun das „Sefer ha-Ijjun“ und das „Gebet R. Nechunja's“ derselben Richtung angehören, so glaube ich, dass sie beide in der Schule des R. Isaak, und vielleicht von dem genannten R. Ascher geschrieben wurden.

§. 5.

Quellen.

Ein grosses Stück aus dem „Sefer ha-Ijjun“ theilt Schem-Tob in seinem „Emunot“ 31a mit, das im Wesentlichen mit unserer Ausgabe über-

17) עוד מלשון החכם ר' אשר בשם דודו הרב החסיד ר"י בן הרב ז"ל (cod. Beer 207d):

18) Abodat ha-Kodesch, 11a: וכוה כתב; הר"ש בר דוד בן הראב"ד ז"ל בספר הייחוד 16d. Ein סוד הייחוד schrieben R. Jehuda Chasid und R. Elessar aus Worms. S. Landauer, Orient 1845, 181.

19) Ich glaube nämlich in dem Anfange dieses Buches: אמר רבי נחוניא בן הקנה כתוב אחד אומר ועתה לא ראו אור בהיר בשחקים וכתוב אחד אומר ישוה חשך סתרו וגם ענן וערפל סביבו קשיא כא הכתוב השלישי ויכרע בנייהם גם חשך לא יחשיך ממך לילה eine Anspielung auf die Blindheit des R. Isaak zu finden. Uebrigens ist

§. 4.

Zeitalter und Verfasser des Sefer
ha-'Ijjun.

Schon gegen Ende des zwölften Jahrhunderts wurde die Kabbala in der Schule des R. Isaak des Blinden soweit ausgebildet, dass sie für die Auffassung und die Form des Gebetes maassgebend ward¹⁴⁾, die Andacht des Betenden auf die Sefirot sich richtete, besonders die achtzehn Benedictionen auf die Sefirot vertheilt wurden¹⁵⁾, so dass später eine Polemik darüber entstand.¹⁶⁾ Daraus folgt auch, dass R. Isaak der Blinde und seine Schule die Sefirot für göttliche Realitäten hielten, da sonst die Andacht des Betenden, wenn sie ihre Richtung auf die Sefirot nimmt, sich nicht an Gott selbst, sondern an etwas ausser ihm sich Befindliches wenden würde. Dieser Anschauung hing auch der Neffe R. Isaak des Blinden, R. Ascher ben David an, der ein Schüler seines Onkels

14) Vergl. והכטחון והאמונה 9 a über die Aussprache von אהר , Meirat Enajim Abschn. וזאת הכרכה (cod. Beer 231 a) über die קדושה , was Alles im Namen des R. Isaak referirt wird.

15) Vergl. Schem-Tob Gaon bei מאירת עינים , Abschn. בשלח (cod. Beer 53 a) — diese Stelle anfangend דע כי כל המצות וההנאות והריחוח וכו' findet sich auch ohne Nennung der Quelle in עמודה הקדש , 10 d — ; R. Asriel bei האמ' והכט' , 11a; Mose b. Nachman, Commentar zu Gns. 46,11; Bächja ben Ascher, Commentar zu ירחן und ואתחנן .

16) Vergl. RGA des ריב"ש , Nr. 157.

nahen Verhältniss zu den beiden genannten pseudepigraphischen Abhandlungen. Das „Gebet R. Nechunja's“, das von Recanati (Commentar 35 c) und von Ziuni (Commentar 31 d) citirt und auch „das Gebet der Einheit“⁸⁾ genannt wird, preist Gott durch die zehn Sefirot, die in ihm Eins, gleichsam untheilbare Atome, und in der Form von Männlichem und Weiblichem⁹⁾ gestaltet sind. Der „Quell der Weisheit“, aus dem unser „Sefer ha-Ijjun“ und das „Gebet R. Nechunja's“ ganze Sätze entlehnen¹⁰⁾, das von Recanati citirt (Zunz, GV. S. 407) und Mose¹¹⁾ zugeschrieben wird, zeichnet sich durch eigenthümliche Wortspiele und Antithesen aus, beschäftigt sich mit der Einheit Gottes und den göttlichen Namen, benutzt die Buchstaben-, Zahlen-, Licht- und Farbenmystik und streift schon sehr stark an die wunderthätige Kabbala an¹²⁾. Es bildet ein Ganzes, hat dem „Sefer ha-Ijjun“ und dem „Gebet R. Nechunja's“ als Quelle gedient, und ist daher älter als jene.¹³⁾

8) חמדת הימים in חפלת היחוד a. a. O.

9) והם נחלקים כדמות זכר ונקבה; ferner lesen wir daselbst כמו הנקבה הכדלה כבודך. Abraham Abulafia ist also nicht der Einzige, der ein männliches und weibliches Princip in Gott unterschied.

10) Siehe den hebräischen Theil S. 9, Anmerk. 6.

11) Bezug nehmend auf Ex. 33, 13: הודיעני נא את דרכיך.

12) Vergl. 10 b ed. Berlin.

13) In der Aufzählung der zehn Lichtformen, 12 d, benutzt es die von uns im 2. Hefte der „Beiträge“ mitgetheilte השוכה des Gaon Haja.

mit der Flamme, die verschiedene Farben spielt, und deren Emanation mit dem Lichte, das dem Auge entströmt, oder mit dem Lichte, an dem sich ein anderes entzündet, ohne dass das erstere etwas an seinem Glanze verliere. Bevor Gott sich manifestirte, war er verborgen, blos an sich und konnte nicht erkannt werden. Die höchste Kenntniss seines Wesens, die durch Buchstaben- und Zahlencombinationen erlangt wird, besteht in seiner Unterschiedlosigkeit, in einem völligen Dunkel, wo jede Differenz aufhört. Dann werden in der Form eines Gebetes, das sich einigen der achtzehn üblichen Benedictionen anschliesst, die letzten sieben Sefirot angerufen und mit den Theilen des menschlichen Körpers verglichen. **יד** und **שמאל** sind der rechte und der linke Arm, **קו** ist der mittlere Rumpf, **גב** und **ירכיים** sind die beiden Lenden, **רגל ימין** und **רגל שמאל** sind die beiden Füße: alle zusammen heissen der Körper der Schechina.

§. 3.

Verhältniss des Sefer ha-'Ijjun zu dem „Gebet R. Nechunja's“ und zu dem „Quell der Weisheit“.)

Unser „Sefer ha-'Ijjun“ steht in einem sehr

7) מעין החכמה und הפלת ר' נחוניא בן הקנה; das Gebet ist in der Sammlung חסדו היםים für die Busstage, „der Quell der Weisheit“ Amst. 1651 und Berlin 1706, 4 gedruckt.

möglich ist, da S. 2 a schon R. Simeon b. Jochai als der grösste Heros der Kabbala figurirt und S. 2 b schon der Sohar citirt wird.

Sollte es nun auch einen Kabbalisten R. Chamai⁵⁾ je gegeben haben, so kann doch das Sefer ha-'Ijjun, wie es uns hier vorliegt, nicht von ihm herrühren, wie es sich weiter unten zeigen wird.

§. 2.

Charakteristik des Sefer ha-'Ijjun.

Das „Sefer ha-'Ijjun“, wie es uns hier vorliegt, ist lückenhaft, da die von Recanati angeführte Stelle darin vermisst wird und auch der Zusammenhang des Ganzen sehr lose ist. Sein Vorbild war die religiöse Hymne Salomo Ibn Gebirol's, „die Königskrone“ genannt, welcher es Bilder und Formen entlehnt.⁶⁾ Es vergleicht die Identität der göttlichen Kräfte

5) Asulai Waad II 'ח 3 nennt, nach den חשוכות רבינו חנוניא החסיד איש הגאונים ירושלים. Vielleicht dass aus diesem unser חמאי und der in der Pseudepigraphie der Kabbala eine so wichtige Rolle spielende נחוניא בן הקנה entstanden sind.

6) Vergl. das Bild vom Augenlicht und die Anfangsformeln אחה הוא. Später war David Abi Simra (ררבו) Gebirol's kabbalistischer Nachahmer in seinem gleichnamigen „Keter Malchut“. Dieses ist gedruckt in der Sammlung אור קדמון, Ven. 1703, 8; in Elija ha-Cohen's שבת מוסר, 7. Capitel; und in der Sammlung חמדה הימים in dem Theil, der für die Busstage bestimmt ist.

und was Bartolocci darüber referirt (bei Wolf I, p. 377) lässt vermuthen, dass es sich mit dem Tetragrammaton und dem Verhältniss der Sefirot zu Gott beschäftigte.

2) ספר העיון, das Buch der Intuition, das bereits von Recanati²⁾ Pentateuch-Commentar 35c (nicht 24b wie Zunz GV. S. 407 Anmerk. a hat) und von Schem-Tob (Emunot 31a) erwähnt wird. Reuchlin, Cornelius Agrippa und Kirchner führen es in ihren Schriften an (Wolf a. a. O.), und es befindet sich handschriftlich in der de Rossi'schen und Oppenheimer'schen Sammlung.

3) Das kabbalistische ספר ברית מנוחה, das 1648 in Amsterdam erschienen ist³⁾ und auf dem Titel den R. Abraham aus Granada als Verfasser trägt, wird von Einigen⁴⁾ unserem R. Chamai zugeschrieben, was aber keinesfalls

עד יסוד אבן העשירית הנקרא בלשון חכמי הרום אור עב ומרוב העובי קראוהו ג"כ חושך מעורב כי כל כחות השלהכיות מתערבות בה ומשחנות בתוכה והוא יסוד כל העולמות רוחניים וגשמיים וכמה מיני גוונים מתעצמים בהם ומצטיירים בכחה מהם צורת רוחניות ומהם צורת גשמיות כי היא חותם האחרון לכל החותמות עכ"ל.

2) ובלשון הזה כתב רבי חמאי בספרו הנקרא ספר העיון אל חמר בו לכיון לכך בו בעת החפלה.

3) Es scheint nicht vollständig zu sein, da nach der Einleitung das Ganze 26 Abtheilungen enthalten soll und das gedruckte Werk mit der zehnten schliesst. Mose Botarel citirt in der Vorrede zu seinem Jezira-Commentar ein ס' הברית von R. Abraham aus Granada, 11. Capitel. S. auch Asulai, Waad I' ב' 3.

4) S. Asulai Schem I' ק' 6.

II.

Das Buch der Intuition

(*Sefer ha-Ijjun*)

von R. Chamai Gaon.

§. 1.

Die Persönlichkeit R. Chamai's.

R. Chamai ist in der Geschichte der Kabala ein wahrer *homo novus*, da nichts von ihm bekannt ist, als dass ihm folgende Schriften beigelegt werden:

) ספר הייחוד über die Einheit Gottes. Wa Meir Ibn Gubbai daraus mittheilt (Abodat ha-Kodesh, 9d ed. Krakau), was Mose Cordovero (Pardes, 65d ed. Korez) daraus citirt¹⁾

1) כתב ר' חמאי גאון בספר הייחוד ג' ההוויות הראשונות שהניח למעלה מן הכתר כי אלו שלשה שמות כלם ענון אחד הם ועצם אחד דביקים דבוק אמיץ מבלי פרווד ובלי חבור בשרש כל השרשים כדמיון משל גשמי הלב והריאה והטחול שרש אחד לכלם ולשאר האברים שבכלל החלל ואור קדמון נמשכה ממנו המחשבה הטהורה כהמשך מחשבות הלב ומן האור המצוחצה והצח כשתי מעיינות נמשכה מהן המדע והשכל ובאמצעות השכל והמדע נהעצמו כל השלהביות הרוחניות זה בזה וזה עם זה כענין הלהבות הנאחזות בתוקף הנחלים ומה שהיה כנוס ונסתר זה בתוך זה וזה בתוך זה עד שהגיעו זמן רצון הפועל הקדמון ויצאו מן הכת אל הפעלה הרוחניות ונאצל אצילות העולם העליון

ג'ה 3. שורון

licht.⁵⁾ Der Druck ist in rabbinischer Schrift und unsere Nummerirung befindet sich nicht darin. In einer kurzen Vorbemerkung weist der Herausgeber auf die von uns oben angeführte Stelle aus Schemot Rabba hin. Es ist bedauernswerth, dass er uns nichts über die Beschaffenheit der von ihm benutzten Handschrift mittheilt.

---

5) Diese Ausgabe überliess mir Herr Dr. Julius Fürst zur Benutzung. Ein neuer fehlerhafter Abdruck, ohne Nennung des ersten Herausgebers, wurde in Lemberg 1850 gemacht.

§. 3.

Quellen.

Unser Tractat wird nirgend erwähnt. Im Jahre 1802 hat ihn R. Abraham, Sohn des R. Elija Wilna, zusammen mit dem Midrasch Agadat Bereschit und andern seltenen Piecen, nach einer alten Handschrift in Wilna veröffent-

handschriftlichen Sammlung von RGA der Geonim eine Anfrage des Mar Rab Josef b. Berachja, Schülers des R. Jakob Rosch-Calla b. Mar Nissim an R. Hâja Gaon sich befindet, worin derselbe über die in Afrika verbreiteten mystischen Werke Auskunft verlangt, und ihm meldet, dass die Bücher aus Frankreich herübergekommen sind, wohin sie Mar Rab Natronai Gaon gebracht hatte und wo er erschienen und durch קפיצת הדרך verschwunden war. Hâja antwortet ihm: והמסורה שהזכרתם כי ביד אנשי צרפת בעבור מר נטרונאי ז"ל שמה אדם דמוי נזדמן להם ואמר אני נטרונאי ואלו היה מר נטרונאי נודע בכמו אלה לא נכחד ממנו כי לא שמענו עליו מדרכים אלו כלום. אבל ר' משה הכהן ז"ל היו טוענין כי היה רגיל בקמיעין ובלחישה וכיוצא בהם וחקרו קדמונינו על זה הרבה ונגלה כזבנות כמה טענות אלא דברים שאפשר לכמות להיות. וכשיבת סורא היו דברים הללו רחבים כי הם קרובים למדינת בבל ובית נבוכדנצר ואנו רחוקים מהם. . . . . והנוסחים שהראיתם הרוצה לעשות כך וכך יעשה כך וכך, הרבה מאד יש אצלנו מואת אשר נקרא ספר הישר ואשר נקרא חרבה דמשה אשר תחלה: „ארבעה מלכים ממונים על החרב, כי יש בהגבוהות סודות ונפלאות“ ובספר רזא רבא חוץ מן המחומת והפרטים שאין להם קץ ולא מספר, והרבה יגעו והוציאו שניהם ולא מצאו אמיתת הדבר. . . . . כי יש ספרים ושמות וחומות והיכולות רבתא והיכולות זעירתא ושר תורה ומשניות אחרות שהרואה אותם מתפחד מהם, וכן יהיו קדמונינו וגם אנתנו כן שאין אנו מגיעים אליהם. . . . .

aus Acco³⁾ berichten nämlich, dass der Prophet Elija zuerst R. Jakob Nasir, dieser R. Abraham Ab-Bet-Din, dieser R. Abraham ben David, dieser R. Isaak den Blinden, dieser R. Asriel, dieser R. Mose b. Nachman in der Kabbala unterrichtet habe. Sind nun die fünf Letztern als Anhänger und Verbreiter der Kabbala bekannt, so haben wir keinen Grund die Echtheit dieser Tradition anzutasten. Was bedeutet es aber, dass der Prophet Elija dem R. Jakob Nasir erschienen sei? Nichts anderes, als dass der jüdische Ssufi oder Nasir R. Jakob vermeinte, in seinen Visionen mit dem Propheten Elija zu verkehren. Dieser R. Jakob Nasir ist es nun, dem wir die Autorschaft der in der ersten Hälfte des 12. Jahrhunderts entstandenen, dem Propheten Elija in den Mund gelegten Masechet Azilut zuschreiben, und somit wäre Frankreich, die Stätte altjüdischer Mystik⁴⁾, das Vaterland unseres Tractats.

ר' יצחק נזיר קבל מאלהו הנביא ז"ל ואחריו ר' יעקב נזיר וממנו הראב"ד וכנו ר' יצחק סגני נהור רביעי לאלהו .

3) Meirat Enajim, Abschnitt בשלח (cod. Beer 53 a): קבלתי כי ר' יעקב הנזיר הוא שקבל מאלהו: והראב"ד קבל מר' יעקב נזיר ור"י סגני נהור קבל מאביו לאלהו ז"ל . הראב"ד א"כ ר"י הוא רביעי לאלהו ז"ל . Unsere im Texte angegebene combinirte Tradition scheint uns die richtige zu sein. Zunz (z. Geschichte S. 74) erwähnt einen Jakob Nasir in Lünel, Abraham Ab-Bet-Din wohnte in Montpellier, Abraham ben David und R. Isaak der Blinde waren in Beaucaire.

4) Herr Carmoly theilt mir mit, dass in einer

der in den Hechalot und dem „Alfabet des R. Akiba“ entwickelten Angelologie und dem Buche Jezira an. Charakteristisch ist die Unklarheit, die schon hier über das Verhältniss der zehn Sefirot zu Gott herrscht, da sie bald als Werkzeuge — wie im Anfange von Bereschit Rabba das Gesetz als ein göttliches Werkzeug bei der Schöpfung betrachtet wird — und bald als Qualitäten betrachtet werden.

§. 2.

Zeitalter und Verfasser.

Die Einfachheit, mit welcher die kabbalistischen Rudimenta hier vorgetragen werden und der Accent, der auf das Geheimhalten der Lehren und auf die Gottesfurcht des Lernenden gelegt wird, sprechen für ein hohes Alter unseres Tractats. Allein wir haben sichere Spuren den Verf. und das Zeitalter kennen zu lernen, wenn wir den Umstand, dass der Prophet Elija redend eingeführt wird, und eine alte Tradition über die mündliche Fortpflanzung der Kabbala, berücksichtigen. Kabbalistische Schriftsteller des 13. Jahrhunderts wie Menachem Recanati²⁾ und Isaak

2) Commentar zum Pentateuch 173 d, im Abschn. נשא : כי נגלה (אליהו) לר' דוד אב ב"ד ולמר לו חכמה הקבלה ומסרה לבנו (!) הראב"ד וגם לו נגלה והוא מסרה לבנו ר"י סני נהור שלא ראה מעולם וגם לו נגלה והוא מסרה לב' תלמידיו הא' ר' עזרא שפי' שיר השירים והאחד ר' עזריאל ואחריון נמשכה להרמב"ן ז"ל Asulai Schem II א' 8 bemerkt, er habe folgende Tradition gefunden :

jeziratische Welt enthält die heiligen Thiere in der Vision Ezechiel's, zehn Engelklassen mit ihren Obern, die von dem zu Feuer gewordenen Metatron präsidirt werden, die Geister der Menschen und das Beiwerk des Gotteswagens; in der asiatischen Welt bewegen sich die Ofanim, die Engel, welche Gebete annehmen, dem menschlichen Willen vorgesetzt sind, die Handlungen der Sterblichen controliren, den Kampf gegen das Böse führen, und die von dem Engelfürsten Synadelphon beherrscht werden. Dann folgen Details über die Engel Metatron und Synadelphon nach Hiob, Cap. 41.

4) Die Erde wurde, wie viele Bibelstellen (Sprüche 3, 13. 19.) beweisen, durch Weisheit und Einsicht gegründet und Gott liess durch seine Erkenntniss funfzig Pforten der Einsicht entstehen. Uebrigens kommen in der Bibel Weisheit und Einsicht stets verbunden vor.

5) Wie schon das Buch Jezira lehrt hat Gott die Welt durch zehn Sefirot — die sowohl in der Bedeutung Sapphir als in der von abstracten Zahlen genommen werden — geschaffen, welche gleichsam die Werkzeuge Gottes und seine Qualitäten ausmachen. Die zehn Sefirot heissen: die Krone, die Weisheit, die Einsicht, die Gnade, die Furcht, die Schönheit, der Sieg, die Majestät und das Reich, sind bloß ideal und stehen alle über der concreten Welt. —

Im Ganzen schliesst sich der Tractat vielen Talmud- und Midraschstellen über das Licht,

Tosifta's, zum Verständniss der göttlichen Geheimnisse befähige, und dass der Gottesfürchtige, dessen Sehnen in dem vulgären Gesichtskreis unbefriedigt bleibt, bestrebt sei, in die Mysterien der „Maase Merkaba“ einzudringen, die nur im Geheimen, nicht vor profanen Zuhörern, gelehrt werden dürfen. Besser weniger Wissen mit Hingebung an Gott verbunden, als ein Schatz von Kenntnissen, in deren Gefolge die Unruhe der Zweifel einherzieht. Uebrigens sei es auch ein vergeblicher Versuch, die Hallen der höhern Gnosis ohne Gottesfurcht betreten zu wollen. — Dann werden die Geheimnisse selbst offenbart, die in folgenden Sätzen bestehen:

1) Gott schuf zuerst das Licht und die Finsterniss; jenes für die Frommen, diese für die Bösen. Die Finsterniss entstand dadurch, dass Gott sein Licht beschränkte.

2) Gott liess Welten entstehen und vergehen, die sich gleich zehn auf einem schmalen Raum gepflanzte Bäume die Säfte des Bodens streitig machten und endlich alle ihren Untergang fanden.

3) Gott manifestirte sich, den vier Buchstaben seines Namens א"י"ה"ו entsprechend, in den vier Welten: Azila, Beria, Jezira und Asia. In der azilatischen Lichtwelt ist die göttliche Majestät, die Schechina; in der beriatischen Welt befinden sich die Seelen der Frommen, aller Segen, der Thron Gottes, der in der Form Achteriël's (Krone Gottes, die erste Sefira Keter) darauf sitzt, und die sieben verschiedenen Licht- und Glanz-Regionen; die

I.

Tractat über die Emanation.

(*Masechet Asilut.*)

---

§. 1.

Charakteristik.

Auf Grund der Stelle im ersten Buch der Chronik 8, 27: „Und Jaareschjah und Elija und Sichri sind die Söhne Jerocham's“, welche vier Namen schon vom Midrasch¹⁾ dem Propheten Elija beigelegt werden, wird der Letztere unter den vier Namen: Elija ben Josef, Jaareschjah ben Josef, Secharjah ben Josef und Jerocham ben Josef, in unserem kleinen Tractat redend und lehrend eingeführt. Vor Allem hebt er hervor, dass man die geheimen, tiefern Anschauungen über das Göttliche nur einem gottesfürchtigen Manne mittheilen dürfe, dass die Gottesfurcht allein, nicht etwa das Studium der Bibel, der Mischna, des Talmuds, der Haggada und der

---

1) Schemot Rabba, Cap. 40 (nicht 42, wie der erste Herausgeber des Tractats bemerkt): ונקראו לו לאליהו ד' שמוח שכן כתיב ויערישיה ואליה וזכרי בני ירוחם, למה נקרא שמו בן אלא בשעה שהקב"ה מבקש להרעיש עולמו הוא עומד ומזכיר זכות אבות ואלהים מרחם על עולמו. Vergl. auch Bereschit Rabba, Cap. 71.

Reggio in Görz für einige Excerpte aus Abulafia's „Sefer ha-Ôt“, und meinem Freunde Beer in Dresden für die Aushilfe, die er mir durch seine grosse Büchersammlung gewährt, öffentlich zu danken, sowie den Wunsch zu äussern, dass man die wichtigen Schriften des R. Elasar aus Worms an's Tageslicht ziehen möchte!

Leipzig, 30. August 1852.

A. J.

in einzelnen Schriften *) die dunkelsten Punkte in der Geschichte der Kabbala bis jetzt beleuchtet, in der Erwartung, dass ich durch begründeten Widerspruch belehrt und durch handschriftliche Quellen in meinen Untersuchungen gefördert werde, um dann die Geschichte der Kabbala zusammenhängend darstellen zu können.

Ein neuer Beitrag zur Kenntniss der vorsoharischen Kabbala übergebe ich dem Leser in diesen Blättern, denen eine Untersuchung über Mose ben Nachman, einen der einflussreichsten Kabbalisten des 13. Jahrhunderts, bald nachfolgen soll, und ich kann nicht umhin dem Herrn E. Rosenthal in Hannover für die Bereitwilligkeit, mit welcher er mir zwei handschriftliche Werke Abraham Abulafia's — in einer Abschrift, die das Mitglied des französischen Synhedriums, R. David Sinzheim, zu seinem Gebrauche in Paris machte — zur Benutzung überliess**), dem Herrn Prof.

---

*) „Moses ben Schem-Tob de Leon und sein Verhältniss zum Sohar.“ Leipzig, 1851.
— „Beiträge zur Geschichte der Kabbala.“
1. u. 2. Heft. Das. 1852.

**) Die Copie besorgte mir freundlichst Herr Dr. Feilbogen aus Mähren.

Kabbala wichtigen Handschriften liegt allenthalben zerstreut, und das Studium der Kabbala selbst ist sehr mühsam und für Viele, wegen der abstrusen kabbalistischen Materien, sehr abschreckend. Die Vernachlässigung aber, welche die Geschichte der Kabbala bis jetzt erfahren, rächt sich an allen Geschichtswerken, die von der jüdischen Gnosis handeln. So holt z. B. Molitor (Philosophie der Geschichte, 3 Bände) — der unter allen christlichen Gelehrten das tiefste Verständniss der kabbalistischen Ideen besitzt — seine Belegstellen aus Schriften, die durch Jahrhunderte von einander getrennt sind und überträgt die spätern Anschauungen der Luria'schen Schule auf alle Zeiten, und Lutterbeck betrachtet in seinem mit vielem Fleiss und grosser Belesenheit gearbeiteten Buche über „die neutestamentlichen Lehrbegriffe“ (Mainz 1852, 2 Bände, 8.) die Lehren des Sohar als eine Vorstufe des Christenthums! Ich habe daher die Mühe nicht gescheut, die geschichtliche Entwicklung der Kabbala einer genauen und gewissenhaften Prüfung zu unterwerfen, dabei weder ein religiöses noch ein dogmatisches, sondern ein rein wissenschaftliches Ziel vor Augen habend, und habe demnach

in einzelnen Schriften *) die dunkelsten Punkte in der Geschichte der Kabbala bis jetzt beleuchtet, in der Erwartung, dass ich durch begründeten Widerspruch belehrt und durch handschriftliche Quellen in meinen Untersuchungen gefördert werde, um dann die Geschichte der Kabbala zusammenhängend darstellen zu können.

Ein neuer Beitrag zur Kenntniss der vorsoharitischen Kabbala übergebe ich dem Leser in diesen Blättern, denen eine Untersuchung über Mose ben Nachman, einen der einflussreichsten Kabbalisten des 13. Jahrhunderts, bald nachfolgen soll, und ich kann nicht umhin dem Herrn E. Rosenthal in Hannover für die Bereitwilligkeit, mit welcher er mir zwei handschriftliche Werke Abraham Abulafia's — in einer Abschrift, die das Mitglied des französischen Synhedriums, R. David Sinzheim, zu seinem Gebrauche in Paris machte — zur Benutzung überliess**), dem Herrn Prof.

---

*) „Moses ben Schem-Tob de Leon und sein Verhältniss zum Sohar.“ Leipzig, 1851.
— „Beiträge zur Geschichte der Kabbala.“
1. u. 2. Heft. Das. 1852.

**) Die Copie besorgte mir freundlichst Herr Dr. Feilbogen aus Mähren.

Kabbala wichtigen Handschriften liegt allenthalben zerstreut, und das Studium der Kabbala selbst ist sehr mühsam und für Viele, wegen der abstrusen kabbalistischen Materien, sehr abschreckend. Die Vernachlässigung aber, welche die Geschichte der Kabbala bis jetzt erfahren, rächt sich an allen Geschichtswerken, die von der jüdischen Gnosis handeln. So holt z. B. Molitor (Philosophie der Geschichte, 3 Bände) — der unter allen christlichen Gelehrten das tiefste Verständniss der kabbalistischen Ideen besitzt — seine Belegstellen aus Schriften, die durch Jahrhunderte von einander getrennt sind und überträgt die spätern Anschauungen der Luria'schen Schule auf alle Zeiten, und Lutterbeck betrachtet in seinem mit vielem Fleiss und grosser Belesenheit gearbeiteten Buche über „die neutestamentlichen Lehrbegriffe“ (Mainz 1852. 2 Bände, 8.) die Lehren des Sohar als eine Vorstufe des Christenthums! Ich habe daher die Mühe nicht gescheut, die geschichtliche Entwicklung der Kabbala einer genauen und gewissenhaften Prüfung zu unterwerfen, dabei weder ein religiöses noch ein dogmatisches, sondern ein rein wissenschaftliches Ziel vor Augen habend, und habe demnach

Vorwort.

Die Mystik ist ein so wesentliches Moment in der geistigen Entwicklung der Menschheit, dass sie bei allen Nationen und in allen Religionen angetroffen wird. Während man aber der Mystik der Aegypter, Inder und Araber, der ältern und spätern christlichen Gnosis mannigfache und fruchtbare historische Untersuchungen gewidmet hat, ist der geschichtliche Verlauf der Kabbala, von ihren Grundelementen an bis zu ihrem fertigen Riesenbau, kaum einer tiefeingehenden Forschung gewürdigt worden. Ja, die meisten Gelehrten haben kaum eine Ahnung von den Problemen, die auf diesem fremden Gebiete gelöst werden müssen. Dies ist auch begreiflich. In den öffentlichen Bibliotheken in Deutschland (in neuerer Zeit sollen Wien und Berlin eine lobenswerthe Ausnahme machen) sucht man vergebens nach einer reichen Sammlung jüdischer Druckwerke, ein grosser Theil der für die Geschichte der

Auswahl

Kabbalistiche Schriften

Erstes Heft

enthält:

Traktat über die Emanation.
Das Buch der Imitation.
Sondenschriften Abraham Abulafia's.
Leber des Talmudisten von Abraham
aus Köln.

Xam Theil nach Handschriften zu Paris und
Hamburg, nach historischen Untersuchungen
und Charakteristiken

herausgegeben

von

Adolph Jellinek.

Leipzig,

Verlag von A. M. Goldberg.

1853.

Auswahl **Kabbalistischer Mystik.**

Erstes Heft

enthält:

Tractat über die Emanation.

Das Buch der Intuition.

Sendschreiben Abraham Abulafia's.

Ueber das Tetragrammaton von Abraham
aus Cöln.

Zum Theil nach Handschriften zu Paris und
Hamburg, nebst historischen Untersuchungen
und Charakteristiken

herausgegeben

von

Adolph Jellinek.

Leipzig,

Druck und Verlag von A. M. Colditz.

—
1853.

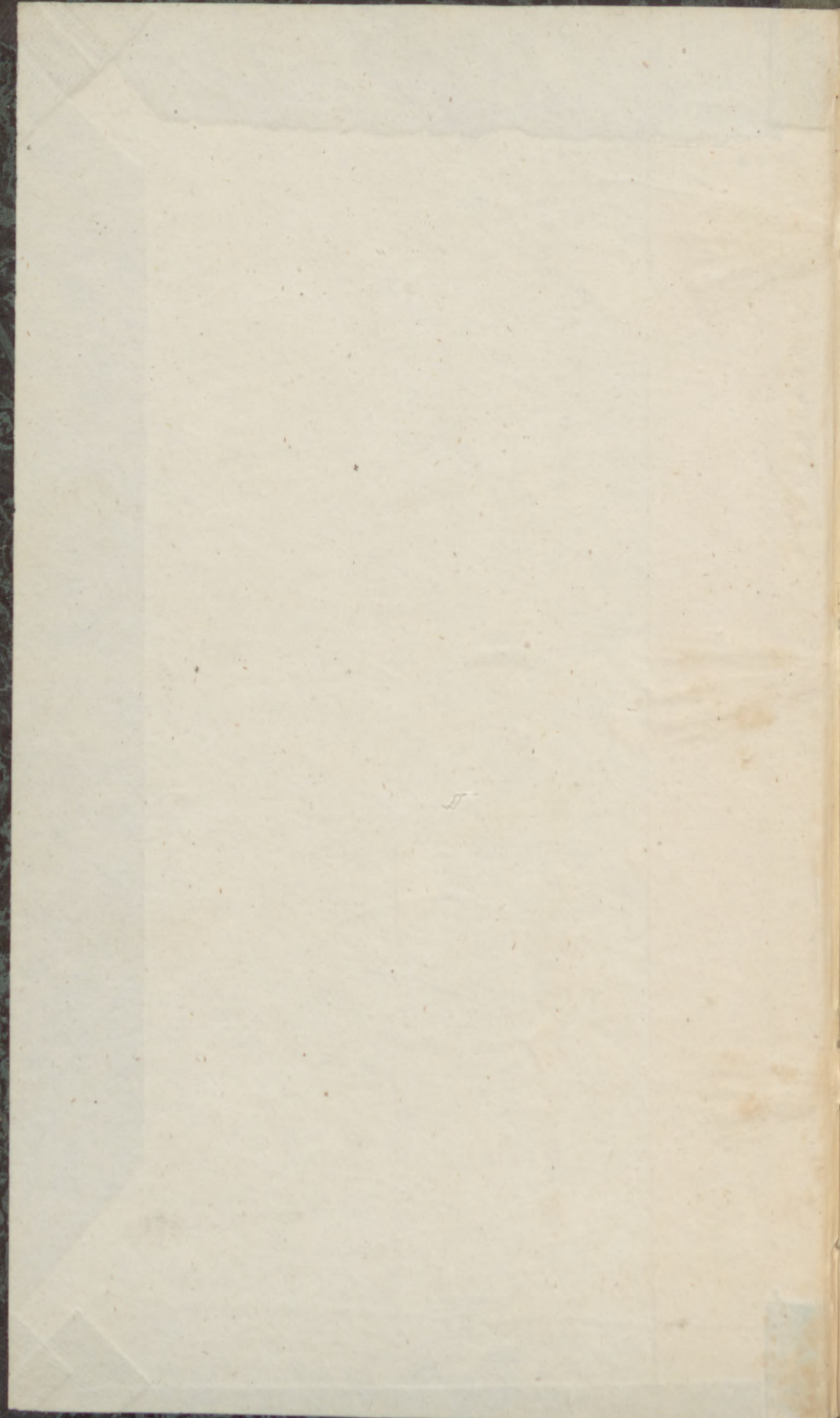

Geöffnet seit 24. Decbr. 1874.

3

144.

